

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Південний науковий центр НАН та МОН України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Первинна профспілкова організація ЧНУ імені Петра Могили
Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАНУ
Державний архів Миколаївської області
ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»
Державний аграрний університет Молдови (Кишинів)
Університет гуманітарних та природничих наук ім. Яна Длугоша (Польща)
Університет імені Адама Міцкевича (Польща)
Leipzig University of Applied Sciences (Німеччина)
Ca` Foscari University, Venice (Італія)

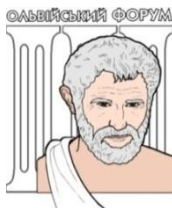

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2022:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

XVI Міжнародна наукова конференція
23–26 червня 2022 р., м. Миколаїв

ТЕЗИ

**Актуальні проблеми міжнародних відносин:
глобальний та регіональний аспекти**

Миколаїв
2022

Ольвійський форум – 2022: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XVI міжнар. наук. конф. 23–26 червня 2022 р., м. Миколаїв : тези доп. : Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний та регіональний аспекти / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. – 60 с.

Секція
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

УДК 341.123

Шевчук О. В.,
д-р політ. наук,
професор кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕХАНІЗМ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ РБ ООН
В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Розв'язання Росією 24 лютого 2022 року війни проти України поставило на порядок денний питання щодо ефективності системних безпекових запобіжників протидії подібним геополітичним конфліктам.

Система міжнародних відносин, яка існувала у постбіполярний період успадкувала від періоду біполярності всі основні міжнародні інституції, які мали слугувати як дипломатичними платформами для обговорення існуючих загроз і викликів, так і ефективними інструментами попередження конфліктів та війн.

Агресор у статусі постійного члена Ради Безпеки ООН є руйнівним чинником усталених правил і норм. Посівши місце СРСР в Раді Безпеки ООН, Росія користується цим статусом як індульгенцією для прикриття своєї експансіоністської зовнішньої політики, що своєю чергою актуалізує питання реформування ООН, а то й взагалі доцільності її існування.

Показовим у цьому контексті є засідання РБ ООН 6 травня 2022 року. Рада Безпеки ООН, у тому числі Росія, ухвалила стислу заяву, в якій висловила «глибоке занепокоєння з приводу підтримки миру та безпеки України». Це стало першою офіційною реакцією установи після вторгнення Росії в Україну.

У тексті, укладеному представниками Норвегії та Мексики, не згадується «війна», «конфлікт» чи «вторгнення», як багато членів Ради називають військові дії Росії, або «спеціальна військова операція», як їх називає сама Москва.

«Рада Безпеки висловлює глибоку стурбованість щодо підтримки миру і безпеки в Україні... Рада Безпеки нагадує, що всі держави-члени взяли на себе відповідно до Статуту Організації Об'єднаних

Націй зобов'язання вирішувати свої міжнародні суперечки мирними засобами», – ідеться в заяві.

Орган також висловив «рішучу підтримку» зусиллям генерального секретаря ООН Антоніу Гутерріша в пошуку мирного рішення. Рада також вимагає від очільника ООН знову поінформувати її про ситуацію «в належні терміни».

25 лютого Росія ветоувала проєкт резолюції Ради Безпеки, яка висловила б жаль з приводу вторгнення Москви до України. Тоді Китай, Об'єднані Арабські Емірати та Індія утрималися від голосування.

Для ухвалення резолюції Ради потрібно дев'ять голосів «за» і відсутність вето з боку США, Росії, Китаю, Франції чи Великої Британії.

Генеральна Асамблея зі 193 членів, у якій жодна країна не має права вето, переважною більшістю ухвалила дві необов'язкові до виконання резолюції щодо війни Росії проти України.

Зокрема, Генасамблея висловила жаль з приводу агресії, вимагаючи від російських військ припинити боротьбу та залишити територію сусідньої держави. Асамблея також розкритикувала Росію за створення «жахливої» гуманітарної ситуації.

Отже, інституція яка мала б на меті запобігати і убезпечувати світ від війн подібної до сучасної російсько-української війни, довела свою не те що неефективність, а скоріше неіснуючість. І ті механізми, які виступали безпековими в період біполярності, виявилися непридатними в період турбуленції світової системи міжнародних відносин.

Відповідно, сам механізм, основи якого передбачали включення до складу постійних членів Ради Безпеки ООН держави, яка фактично винна в розв'язанні Другої світової війни, дозволив лідерам сучасної Росії фактично викреслити зі своєї історії період 1939–1941 рр. і викарбовувати в суспільній свідомості перемогу у війні як винятково власний здобуток, що й робить російська пропаганда, використовуючи великодержавні імперські наративи, легітимізуючи у внутрішньополітичному середовищі під виглядом «спеціальної воєнної операції» вторгнення до України.

Виходячи з цього, одним із результатів російсько-української війни має бути переформатування РБ ООН з обов'язковим усуненням РФ зі свого складу і творення безпекових запобіжників, які б у майбутньому убезпечили світ від подібних криз геополітичного характеру.

Тригуб О. П.,
д-р іст. наук,
професор кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НАТО

Історія зародження і розвитку системи інституційного забезпечення публічної дипломатії НАТО пов'язана із зростанням розуміння державами-засновником Північноатлантичного союзу важливості цілеспрямованої інформаційної обробки населення в інтересах вироблення сприятливої громадської думки про Альянс. Уже в серпні 1950 р. було створено інформаційну службу, яка лише в 1952 р. після формування Міжнародного секретаріату НАТО увійшла до його складу, а в 1953 р. була перетворена в Комітет з інформації та культурних зв'язків у складі двох робочих груп – з інформаційної політики та культурних зв'язків.

У постбіполярний період відбулася глибока трансформація архітектури органів публічної дипломатії НАТО, використовуваних засобів зв'язку та інформації. Традиційно питання про вибір методів і віднайдження коштів для виконання завдання інформування своєї громадськості про політику та цілі альянсу вирішується кожною з країн-членів самостійно. На початку 1990-х років роль Бюро інформації та друку НАТО зводилася головно до доповнення заходів з інформування громадськості та керівництва повсякденними зв'язками альянсу зі ЗМІ.

У сучасних умовах, крім самої НАТО, питаннями публічної дипломатії займається низка національних та міжнародних органів: посольства країн НАТО і РЄАП, національні парламенти та Північноатлантична асамблея, національні атлантичні ради, комітети або атлантичні асоціації, інститути і фонди, відділи інформування громадськості штабах ОВС НАТО, освітні й навчальні установи альянсу і національного підпорядкування, а також Асоціація атлантичного договору, Міжспілкова конфедерація офіцерів запасу.

На початку XXI ст. у штаб-квартирі НАТО в Брюсселі почало діяти Управління публічної дипломатії НАТО, функції якого були істотно розширені, зокрема, шляхом інформування громадськості щодо

широкого спектру наукових та екологічних програм. Ці програми активно використовуються для вивчення обстановки, цілеспрямованого впливу на студентську та наукову громадськість країн партнерів, проведення досліджень з потрібних НАТО тематик. Так, наприклад, у Росії і країнах СНД пріоритетними є дослідження щодо міжнаціональних, міжетнічних і міжконфесійних відносин.

Значно зріс потенціал органів публічної дипломатії НАТО в галузі зв'язку та інформації, орієнтований на три основні напрями: преса і ЗМІ, міжнародні відносини, поширення інформації в електронній та друкованій формі. Створено телеканал «НАТО-TV», діє потужний інформаційний сайт штаб-квартири та інформаційні сайти локальних інформаційних бюро, офісів альянсу в країнах РЄАП, поширюється друкована продукція.

Особливу увагу приділяють поглибленню роботи публічної дипломатії на пострадянській території – у Російській Федерації, країнах СНД і державах-членах ОДКБ. Протягом останніх п'ятнадцяти років на території колишніх радянських республік було розгорнуто широку мережу структур публічної дипломатії альянсу – інформаційних бюро НАТО, місій зв'язку; створено пост Спецпредставника НАТО по країнах Кавказу і Центральної Азії.

Варто зазначити, що найбільш широко вся сукупність структур публічної дипломатії НАТО представлена в Україні: Центр інформації та документації НАТО, Офіс зв'язку НАТО-Україна, Інститут євроатлантичного співробітництва, Міжпарламентська рада Україна-НАТО, Інститут трансформації суспільства (ІТЗ) з власним мережевим холдингом, що вміщує 53 інформаційних ресурси, Громадська ліга «Україна-НАТО» та ін.

Публічна дипломатія НАТО покликана підтримувати позитивний імідж організації, демонструвати роль і досягнення військово-політичного блоку в здійснюваних операціях і місіях, підкреслювати нову ідентичність альянсу і роз'яснювати стратегію його розвитку. На сучасному етапі керівництво НАТО прагне активно застосовувати механізми публічної дипломатії в різних сферах.

Хмель А. О.,
канд. іст. наук, доцент,
в.о. декана факультету політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРО ПРИЧИНИ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В ІСПАНЬКОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Перша третина ХХІ століття яскраво засвідчила значення інформації для стабільності суспільства та держави, адже російська пропаганда зуміла створити негативний образ України як серед європейського та російського населення, так і серед самих українців. Це була одна з основних причин (першою все ж таки були вкрай необхідні енергетичні ресурси), чому європейці відносно легко сприйняли анексію українського Криму російською федерацією та початок війни росії на сході України. Тоді європейська преса не особливо була насичена цими ганебними подіями, українців мало розуміли і ще менше їм співчували. Крім того, досліджуючи питання висвітлення Революції гідності в іспанських ЗМІ, я дійшла висновку, що події висвітлювались іспанськими журналістами, які були акредитовані в росії, і тому були представлені, з російської точки зору, крізь призму російських інтересів. Це було неприйнятно, але змінити тоді, у 2014 році, цю ситуацію змоги не було.

Тож війна росії проти України тривала і до 24 лютого 2022 року, доки не набула повномасштабного характеру, інтерес до подій в нашій країні підвищувався, з'являлися спеціалісти, які не тільки цікавилися подіями в Україні як журналісти, але й науковці, для яких тема набула неабиякого інтересу. Одним із таких є Хосе Анхель Лопес Хіменес¹ – іспанський професор, який викладає міжнародне право і має багато публікацій в газетах “La voz de Galicia” та “Vida Nueva” на тему значення російського чинника на пострадянському просторі. Загалом, публікації щодо розгортання конфліктних ситуацій на пострадянському просторі професор почав видавати в 2020 році, тоді ж з'явилися й аналітичні статті щодо причин агресивної поведінки російської федерації. У цій праці ми проаналізуємо три його статті: «Російський інтервенціонізм в Україні: незаморожений конфлікт» від 25 грудня 2022, «Чума війни: агресія Путіна» від 04 березня 2022 «Хто є в голові Путіна?» від 11 травня 2022 року.

¹ Професор міжнародного публічного права, Папський університет Комільяса, Іспанія

У першій статті Хосе наголошує, що однією з причин розгортання широкомасштабної війни росії проти України є вирішення «замороженого» конфлікту 2014 р., причому агресор сприйняв як належне, що міжнародна спільнота промовчала або не була особливо активною під час конфлікту в Придністров'ї (Молдова), Південній Осетії та Абхазії (Грузія), після анексії Криму. Друга причина, на думку професора, пов'язана з роллю, яку відіграє Україна в «історичній та глибоко націоналістичній уяві Кремля». Отже, автор чудово орієнтується в українській історії і розуміє значення України для росії з погляду зародження московської держави: «Київська Русь – це не тільки перлина в короні; це була колиска Росії, походження нації та імперії. Таким чином, це було б відновленням слов'янського серця, геополітичного і стратегічного елемента, який посідає чільне місце в генераційній та особистій пам'яті багатьох росіян і, зокрема, Путіна». Третім аспектом, можливою причиною, автор називає розширення НАТО на Схід. Але тут варто наголосити на тому, що професор не виділяє це окремою причиною, а називає так: «Чого просить Росія?», тобто вона про це говорить уголос, але чи можна це назвати справжньою причиною? Однозначної відповіді в статті немає. Окремо автор наголошує на тому, що «Путін і значна частина російського суспільства розглядають Україну в етнічному, культурному, релігійному та історичному плані як невід'ємну частину Росії. Вони не розуміють незалежності, яка, на їхню думку, ніколи не мала б бути відтворена після 1991 року і яку вдалося закріпити лише втручанням інтервенційного Заходу». Власне, після перерахування цих причин, Хосе Анхель Лопес Хіменес наголосив, що перед Заходом стоїть дилема між двома дуже негативними умовами: прийняти статус Росії в її найближчому закордонному регіоні та зоні її впливу, що поширюється на всю Україну, або спровокувати конфлікт через хронічну бездіяльність. Такою він бачив ситуацію напередодні війни, а саме, у січні 2022 року. І конфлікт, «хронічною бездіяльністю» таки було спровоковано.

Уже у квітні 2022 року професор не добирає слів і використовує висловлювання, якими послуговуються й українські політики та науковці, аби пояснити причини нападу росії на Україну: «Лише геополітичні розрахунки сатрапа, який, спираючись на неоімперіалістичний дискурс, намагається переконфігурувати старий радянський простір, руйнуючи кордони та руйнуючи життя...» Тут же в статті автор викриває, що путін в цій війні тільки прикидається захисником росіян та російськомовного населення, рятуючи їх від «геноциду», і вже вдруге нагадує про події в Молдові та Грузії. «Путін

зняв маску. Він не уявляє, щоб незалежна Україна ухвалювала суверенні рішення, як це притаманне будь-якій державі, яка не є маріонеткою в руках Кремля. Як сталося – тихо – з Білоруссю». Особливо важливим чинником у цій другій статті нам скидається те, що автор показує, що захоплення України – це не кінцева мета Кремля: «Обсяг поточних операцій демонструє ознаки, що характеризують його як справжнього руйнівника; як пандемію, тому що він не обмежиться Україною, хоча частина короткозорого міжнародного населення могла б сприймати це саме так. Ми стикаємося з порушенням основних принципів мирного співіснування, яких набуло міжнародне співтовариство після Другої світової війни». Звичайно, окрім порушення міжнародного порядку, путіна можна сміливо звинувачувати в бажанні безпосередньо впливати і тиснути на ЄС, можливо, навіть і військовим шляхом, але автор зупиняється на руйнуванні міжнародного порядку.

11 травня було опубліковано чергову статтю професора під назвою «Хто в голові Путіна»? У ній автор наголосив на попередніх причинах і зазначив, що плани очільника Кремля постійно змінюються, риторика відрізняється промова від промови, тому насправді важко зрозуміти, про що той думає. Статтю він закінчив словами: «Я знаю лише те, що нічого не знаю про масштаби реальних планів Кремля в Україні, крім того, що він хоче розділити її територіальну цілісність і підірвати її незалежність». Я думаю, що будь-який науковець міг би так закінчити роздуми про те, чого хоче путін від України, оскільки ми аналізуємо дії російської армії і не знаємо, що в голові очільників росії насправді, оскільки жодна людина у світі не вірить їхнім словам. Однак у цій статті професор додав вже відомий чинник як причину: «Останніми днями на сцену вийшов сепаратистський анклав Придністров'я в сусідній Молдові – західному кордоні України. Атаки в містах Маяк і Паркани відкрили можливість відродити значення цього стратегічного анклаву в проєкті Новоросії, який проросійські лідери Донецька та Луганська відстоювали до 2015 року. Ультранационалістичне російське та неоімперське уявлення було б реалізовано, а це дало б Москві контроль над Азовським і Чорним морями, вихід до Середземного моря і, як наслідок, ізоляцію південної України». Про так званий «сухопутний коридор» зі східної України до Придністров'я ми, українці, говорили ще з 2014 року, в іспанському науковому дискурсі про це почали писати тільки 2022 року.

Усі аспекти, які професор висвітлює в своїх публікаціях, тим чи іншим чином були, загалом, відображені раніше в українському науковому дискурсі. Помилка автора лише в тому, що, на його думку,

«план агресії розроблявся з початку пандемії, з конституційними реформами, проведеними в Росії у 2020 році, а також за підтримки Путіна Лукашенко після фальсифікованих президентських виборів у серпні 2020 р.»). На нашу ж думку, військова агресія була запланована набагато раніше, бо підтримка Лукашенка, конституційні реформи і все решта – то вже реалізація плану щодо захоплення України.

Незважаючи на той факт, що Хосе Анхель Лопес Хіменес не наводить нових причин (для нас, українців) початку широкомасштабної війни росії проти України після 24 лютого 2022 року, для нас важливим є його погляд та той факт, що всі його публікації збігаються із загальною лінією України. Окрім того, як професор з міжнародного права, він викладає цю думку студентам, отже, молоді іспанці будуть розуміти, де правда та історична справедливість, та підтримувати Україну. Тож цього разу іспанська преса та науковці звертають багато уваги на війну в Україні, підтримуючи позиції України в цій війні, і ми не залишилися сам на сам зі своєю бідою, а маємо широку підтримку як серед населення, так і серед урядовців.

УДК 327 (8:477) «20»

Богданова Т. Є.,

канд. іст. наук,

доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЗИЦІЯ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ ЩОДО РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ (за результатами голосування в ГА ООН)

Широкомасштабне вторгнення Росії на територію України 24 лютого 2022 р. ознаменувало початок першої великої війни в умовах багатополлярної міжнародної системи. На думку провідного українського вченого-міжнародника С. Толстова, Україна отримала постійно діючий формат узгодження та координації військової допомоги, а В. Путін отримав те, чого він протягом усіх останніх років прагнув уникнути – синхронізацію позицій більшості країн умовного Заходу, консолідацію НАТО та посилення ролі США в питаннях європейської та глобальної безпеки.

Проте тоді, коли майже вся прогресивна світова спільнота рішуче засуджує російське вторгнення в Україну, серед країн Латинської

Америку та Карибського басейну ця подія викликала неоднозначну реакцію, свідченням чого є голосування протягом Одиннадцятої надзвичайної спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН. Нагадаємо, що надзвичайна спеціальна сесія є позаплановим засіданням ГА ООН з метою надання термінових рекомендацій щодо конкретної ситуації, що має значення для підтримання міжнародного миру і безпеки у випадках, коли через вето постійного члена (у цьому разі – це РФ) не діє Рада Безпеки.

2 березня 2022 року була прийнята Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1, у якій «висловлено жаль з приводу російського вторгнення в Україну, вимогу повного виведення російських військ з території України, скасування рішення про визнання самопроголошених ЛДНР. Резолюцію було ухвалено: 141 голос «за», 5 «проти», зокрема, РФ, Білорусь, КНДР, Сирія та Еритрея, 35 утрималися. Серед країн ЛАКБ – Венесуела проігнорувала засідання ГА ООН, а Болівія, Куба, Нікарагуа, Сальвадор утрималися.

Оскільки бойові дії на території України тривали, роботу сесії ГА ООН було відновлено, і 24 березня 2022 року прийнято Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН ES-11/2, у якій повторюється вимога про виведення військ РФ з визнаної суверенної території України; висловлено жаль, серйозну стурбованість ситуацією; засуджено напади на цивільне населення та інфраструктуру. Було узгоджено чотирнадцять принципів, які вимагали повного виконання резолюції ES-11/1, негайного припинення військових дій Російською Федерацією проти України, повного захисту цивільного населення, включаючи гуманітарний персонал, журналістів та осіб, які перебувають у вразливих ситуаціях, і заохочували «продовження переговорів». Голосування виявило майже незмінність позиції країн: так само 5 країн «проти», Венесуела знову була відсутня, як і Домініка, утримались знову Болівія, Куба, Нікарагуа, Сальвадор.

За Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН ES-11/3 від 7 квітня 2022 року, яка призупинила членство Росії у Раді ООН з прав людини через «серйозне занепокоєння кризою з прав людини, що триває, та гуманітарною кризою в Україні, ... включаючи грубі та систематичні порушення прав людини», скоєні РФ. Ще до голосування російська делегація оголосила про вихід з Ради ООН з прав людини. Резолюцію було ухвалено: 93 голоси «за», 24 «проти», 58 утрималися. Серед 24 країн, які проголосували «проти», були три з Латинської Америки, і не дивно, що ними виявились Болівія, Куба, Нікарагуа, а Венесуела знову була відсутня. Цього разу з-поміж тих, хто утримався, ми бачимо такі латиноамериканські країни, як Барбадос, Беліз, Бразилія, Гайана,

Мексика, Сальвадор, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Суринам, Тринідад і Тобаго.

На думку української дослідниці Н. Шевченко, за останні роки спостерігається падіння політичної підтримки України в питанні протистояння російській агресії з боку владних еліт країн регіону. Так, якщо у 2014 році Резолюцію ГА ООН про територіальну цілісність України № 68/262, яка була ухвалена 27 березня 2014 року, підтримали 13 країн регіону (4 – Болівія, Венесуела, Куба, Нікарагуа – проголосували «проти», а 14 – «утрималися», серед них Аргентина і Бразилія), то резолюцію про «Ситуацію із правами людини в АР Крим та м. Севастополі (Україна)» у 2016 році підтримали лише 6 країн, у 2017 році – 8, у 2018 – знову 6 країн, у 2019 – 7. Серед тих, хто із 2016 року «утримується» під час голосування за українські резолюції незмінно присутні Аргентина, Бразилія, Мексика, Перу, де діють українські диппредставництва. Проти незмінно голосують 4 країни-союзниці Росії – Болівія, Венесуела, Куба, Нікарагуа.

Порівнюючи дані голосувань країн ЛАКБ у ГА ООН у березні-квітні 2022 року з результатами голосування країнами регіону щодо «українських резолюцій» в ООН упродовж 2014-2019 рр., можемо зробити **висновок про:** 1) стабільність підтримки позиції РФ в ООН з боку «соціалістичних» країн Латинської Америки; 2) «утриманську» позицію Бразилії та Мексики, незважаючи на зміни урядів, що засвідчує міцність «російського» лобі серед їхніх владних еліт.

УДК [327:341] (510+6) «20...»

Вовчук Л. А.,

канд. іст. наук,

доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

КИТАЙСЬКО-АФРИКАНСЬКА ГУМАНІТАРНА СПІВПРАЦЯ ЯК МЕХАНІЗМ «М'ЯКОЇ СИЛИ»

Важливе місце в африканській політиці Пекіна відводиться розвитку китайсько-африканського гуманітарного співробітництва, у межі якого входять культурні та науково-освітні зв'язки, медична сфера, вирішення екологічних питань, подолання надзвичайних ситуацій, забезпечення безпеки тощо. Реалізація цих напрямів з боку Китаю відбувається шляхом застосування дипломатії «soft power» або

дипломатії «м'якої сили», яка спрямована на покращення іміджу Китаю за кордоном і спростування західної теорії «китайської загрози».

Важливим напрямом китайсько-африканської співпраці в гуманітарній сфері є саме медичне співробітництво, яке почалося 1963 року, коли перша китайська медична бригада «СМТ» (англ. «Chinese Medical Team») була відправлена в Алжир (березень 1963 р.). Наприкінці 2005 р. в Африці працювали вже 37 медичних бригад у складі 1100 осіб. До 2008 р. китайські бригади надали медичну допомогу 35 країнам Африки, а на початку 2009 р. – 44 африканським країнам.

Китайсько-африканське співробітництво включає положення про ліки, про установи або лікарні, про навчання африканських медичних фахівців у Китаї або Африці, гуманітарну медичну допомогу, підтримку миру з медичним обслуговуванням і багато іншого.

2015 р. голова КНР Сі Цзіньпін, виступаючи на саміті Форуму китайсько-африканського співробітництва (ФОКАК) в Йоганнесбурзі, обіцяв допомогти Африці модернізувати сферу охорони здоров'я. План дій передбачав допомогу в модернізації системи охорони здоров'я, у боротьбі з поширенням малярії та інших небезпечних захворювань, у скороченні дитячої та материнської смертності, у будівництві Центру Африканського Союзу з контролю за захворюваннями і регіональних медичних центрів, продовження співпраці між 20 китайськими і 20 африканськими лікарнями, навчання лікарів та іншого медичного персоналу, приїзд до Африки китайських медичних бригад, що складаються з клінічних експертів і хірургів для проведення термінових операцій.

Варто нагадати, що 2014 р. Китай узяв активну участь у боротьбі з поширенням лихоманки Ебола, направивши до країн Західної Африки, охоплених епідемією, лікарів і медсестер, медикаменти, продовольство й іншу допомогу. В цілому, Китай витратив на допомогу в боротьбі з лихоманкою Ебола 120 млн. дол. і направив до Африки 1200 своїх фахівців. За час роботи китайські фахівці навчили 1600 місцевих медичних працівників.

У грудні 2014 року Китай надав медичну допомогу та медичне устаткування на один мільйон доларів лікарні у Гвінеї, яка втратила 6 лікарів, які боролися проти лихоманки Ебола. Після завершення епідемії Китай оголосив про намір продовжити свою допомогу країнам, які найбільше постраждали.

У 2015 р. Китай надав допомогу постраждалим від лихоманки африканським країнам для соціально-економічного відновлення після епідемії.

З початку пандемії COVID у світі та через жахливі масштаби захворюваності в африканських країнах Китай знову опинився серед тих країн, які зголосилися надати допомогу Африці в боротьбі з коронавірусною інфекцією. Китай направив мобільні бригади медиків до 45 африканських держав, а в 11 країнах Африки працювали постійні експертні групи китайських фахівців (загалом 148 осіб). Китай надав на оплатній і безоплатній основі практично всім країнам Африки засоби профілактики коронавірусної інфекції, а також тести і ліки.

До початку липня 2020 р. було організовано 5 відеоконференцій за участю китайських медиків і лікарів з 42 африканських країн щодо методів профілактики і лікування COVID-19. Китай надав найбільшу підтримку в боротьбі з новою інфекцією Зімбабве, Того, Алжиру, Камеруну, Намібії, Уганді і Екваторіальній Гвінеї.

Упродовж 2021-2022 рр. Китай і надалі був серед лідерів у наданні допомоги країнам Африки, особливо це стосується боротьби з новим штамом коронавірусу.

Зрозуміло, що в цьому разі з боку Китаю надається велика підтримка африканським країнам у різних гуманітарних напрямках. Однак з боку африканських країн, незважаючи на серйозність економічних проблем, також спостерігається певний вияв надання підтримки Китаю в питанні гуманітарної співпраці між країнами. Саме використання принципу «м'якої сили» щодо країн африканського континенту дало можливість Китаю стати одним з найважливіших світових партнерів Африки. Для Африки це також можливість заявити про себе і про своє місце в сучасній системі міжнародних відносин.

УДК 341.76 (043.2)

Габро І. В.,

канд. політ. наук, доцент,
в. о. завідувача кафедр міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЕМІЧНОЇ ПЕРЕГОВОРНОЇ МОДЕЛІ

Вибір полемічної переговорної гри можливий у тому разі, коли наявні досить суперечливі суб'єктивні уявлення партнерів про процес переговорів, присутній високий конфліктний особистісний потенціал, а якість політичної комунікації до переговорів не дозволяла належним

чином узгодити позиції партнерів. У цьому разі весь складний процес узгодження інтересів і полеміка переносяться на самі переговори.

Полемічна переговорна гра відбувається за моделлю протистояння партнерів, де учасники «грають» в основному проти, іноді – з позицій сили, іноді – займаючи оборону. Кожен партнер уважно стежить за тим, щоб під час полеміки на всі аргументи було дано потрібну відповідь. При цьому основна небезпека полягає в тому, що обидва партнери, охоплені запалом полеміки, засліплені ідеєю бути сильнішими за противника, поглинені турботою про власну безпеку, не здатні приділяти багато уваги проблемі досягнення консенсусу – основної мети переговорів.

Загалом модель полемічних переговорів нагадують окопну війну: сторони, відповідаючи ударом на удар, демонструють, що не довіряють один одному. Психологи відзначають, що в полеміці може з'явитися момент агресивності слідом за тим, як у партнерів сформується внутрішня впевненість у власній поразці.

Найнебезпечніше в цьому разі – прагнення до «зведення рахунків» під час обміну думками, коли схильність одного з учасників переговорів «піти до кінця» може посилити взаємну ворожість і переговори можуть закінчитися повним розривом відносин.

Тому основне питання в рамках полемічної переговорної гри полягає в тому, як ввести полеміку в певне русло. Для того щоб дискусії під час переговорів проходили раціонально і ефективно, можна використовувати прикладні методики конфліктології. Слід домовитися, що під час обговорення проблем необхідно застосовувати правила раціональної дискусії, щоб уникнути загострення конфліктів протидіючих сторін. До правил раціональної дискусії належать такі:

1. **Правило постановки проблеми.** Слід перетворити кожне додаткове питання в основне і потім кожне з них по черзі обговорювати. У цьому разі основна проблема з'ясується в процесі обговорення і посяде центральне місце без тиску з будь-якої зі сторін-учасників дискусії.

2. **Правило репліки в дискусії.** Кожен виступ учасників дискусії має містити критику аргументів попередніх ораторів і захищати власні аргументи з обговорюваної проблеми, але не відводити дискусію вбік.

3. **Правило узгодження смислового навантаження полісемічних термінів.** Слід з самого початку домовитися про те, який сенс учасники дискусії будуть вкладати в ключові поняття з існуючої проблеми. Це дозволить уникнути багатьох непорозумінь в подальшій дискусії.

Однак на практиці під час обговорення набагато частіше використовуються нераціональні методи дискусії: висміювання, іронія, апелювання до авторитетів, використання стереотипів, приписування опоненту певних властивостей, які в цій групі засуджуються, тенденційна інтерпретація висловлювань опонента, щоб поставити на карб противнику наміри, яких він не мав. Подібна процедура полягає у вибіркового вилученні висловлених опонентом суджень і створенні таким чином цілого, яке може викликати в слухачів негативне ставлення до поглядів супротивника. У результаті може перемогти не той, чиє рішення більш ефективне і раціональне, а той, хто за допомогою нераціональних методів ведення дискусії зумів залучити більше прихильників. Тому в процесі обговорення слід, якщо це можливо, уникати перерахованих нераціональних прийомів дискусії, які створюють зайву емоційну напругу в обговоренні проблеми.

Ключовим питанням в межах полемічної переговорної гри є те, яким чином полеміку ввести в певні рамки. Зокрема, використовують прикладні методики конфліктології задля раціоналізації та збільшення ефективності переговорного процесу.

Ураховуючи всі перераховані вище обмеження, полеміка на переговорах може мати досить позитивне значення. Так, полеміка може сприяти виявленню в діалозі найбільш сильних аргументів кожної зі сторін переговорів. Також полеміка може сприяти обміну думками на високому професійному рівні. А це може збагатити обидві сторони новим баченням деяких аспектів політичної проблеми і відкрити шлях новим несподіваним пропозиціям з обох сторін. Варто відзначити, що часом полеміка може навіть вивести переговори «з глухого кута» конфліктного протистояння партнерів. Адже саме полеміка може надати раціональне обґрунтування деяким політичним пропозиціям, які спочатку викликали обурення однієї зі сторін, а через їхнє логічне обґрунтування виявились досить прийнятними.

Утім, варто зауважити, що полемічна модель переговорів може виявитись неефективною і неконструктивною через негативний вплив полемічної агресивності на переговорний процес, що ускладнює пошук консенсусу. Саме тому ця модель переговорного процесу, як правило, ніколи не використовується як самостійна, а служить доповненням до інших видів моделей ведення переговорів.

Звездова О. О.,
канд. політ. наук,
старший викладач кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО ШОУ-БІЗНЕСУ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року поставило нові виклики не лише перед Збройними силами нашої держави, але і перед її дипломатією. Культурна дипломатія як складова зовнішньої політики України також набуває особливої важливості, враховуючи гібридну складову російської агресії. Активній інформаційній діяльності ворога, спрямованій на погіршення нашого іміджу, ми маємо протиставити широку інформаційну кампанію з поширення правди. Одним з механізмів стає культурна політика.

За визначенням американського дослідника М. Камінгса, поняття «культурна політика» стосується обміну ідеями, інформацією, цінностями, традиціями, мистецтвом та іншими аспектами культури між народами з метою сприяння взаєморозумінню. Але це не лише двосторонній обмін, але й можливість пояснити свою політику та популяризувати свої цінності. Серед основних функцій культурної політики України слід виділити:

- поширення інформації про Україну через проведення культурних і мистецьких заходів, роботу культурних інституцій, популяризацію та пропаганду мистецтва і культурної спадщини;
- формування позитивного іміджу України за допомогою туризму.

І якщо сфера туризму із зрозумілих причин поки що є недоступною для нашої держави, то поширення інформації про Україну, а особливо про російську агресію і нашу мужню боротьбу, є беззаперечно необхідним. Серед інших діячів, які зараз борються на інформаційному фронті, у межах доповіді хотілось виокремити деяких представників українського шоу-бізнесу.

Наприклад, українська співачка Настя Каменських у квітні 2022 року на церемонії вручення премій Latin American Music Award з'явилася на сцені з українським прапором і закликала молитися за Україну. Це є особливо важливим, урахувавши сильний вплив російської пропаганди на країни Латинської Америки, особливо на Венесуелу. До того ж,

співачка випустила пісню про російсько-українську війну You Crying (Ти плачеш) англійською мовою, щоб охопити ширшу аудиторію.

Співачка Тіна Кароль у Польщі та Японії також виступала із закликами на підтримку України і з українським прапором. Якщо Польща є нашим союзником з перших днів війни, то в Японії поширення інформації є більш необхідним.

Співачка Джамала також веде активну інформаційну проти агресора. Наприклад, під час виступу в Берліні на національному відборі Євробачення співачці не лише вдалося ще раз заявити про необхідність підтримки України, але й зібрати 67 млн. євро для українських захисників.

Фронтмен гурту «Океан Ельзи» Святослав Вакарчук, окрім важливої волонтерської роботи, також бере участь в інформаційній війні. В інтерв'ю Rolling Stone співак поділився зі світовою спільнотою трьома головними меседжами:

- військовий меседж: він намагається достукатися до світу і донести інформацію про те, що нам потрібні системи протиракетної оборони, літаки, заборонена для польотів зона над Україною;
- економічний меседж: треба якомога жорсткіше продовжувати вводити санкції проти Росії і зупиняти свій бізнес там;
- духовний меседж: С. Вакарчук дуже вдячний усьому цивілізованому світу, який підтримує Україну в нашій важкій боротьбі, і сподівається на цю підтримку і в подальшому.

Найбільш важливою подією в цій сфері можна назвати виступ українського гурту Kalush Orchestra на Євробаченні, який виконав одразу декілька завдань культурної політики. Сама вистава у етностилі нагадала про наші традиційні культурні цінності. Перемога гурту продемонструвала підтримку нашої держави усім світом. А сміливий заклик фронтмена зі сцени «Врятуйте Азовсталь», посилила увагу світової спільноти до проблеми, що можна прослідкувати за запитом в Google.

Україна, яка зараз захищає не лише свої землі, але й весь цивілізований світ, дуже потребує інформаційної підтримки. Діячі культури, їхня чітка позиція, активна діяльність у сфері інформування світової спільноти, є дуже важливими у сфері реалізації культурної політики України на сучасному етапі.

Лукаш О. І.,
провідний науковий співробітник,
Інститут всесвітньої історії НАН України,
Президент Всеукраїнської асоціації індологів, м. Київ, Україна

ІНДІЯ У ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ (у контексті російсько-української війни)*

Позиція Індії щодо війни в Україні ґрунтується на принципах її традиційної зовнішньої політики: вона зберігає чіткий нейтралітет, а також обумовлена такими об'єктивними та суб'єктивними чинниками:

– російська-українська війна негативно впливає на баланс сил у багатьох регіонах світу, що яскраво спостерігається на азійських країнах. У цій ситуації Індія намагається зберігати регіональний статус-кво та баланс сил у Південній Азії. Офіційний Делі розглядає війну в Україні не як протистояння Москви та Києва, і навіть не як війну Заходу та РФ, а як частину ширшого суперництва між Заходом і Китаєм. Індія не може однозначно підтримати Захід, бо в їхньому розумінні це призвело б до непотрібної зараз дипломатичної конфронтації з КНР, що своєю чергою створило би ризик збройної ескалації у спірних прикордонних районах, чого Делі не може допустити, оскільки не готовий до лобового зіткнення з КНР, а отже, і з Пакистаном, з яким у них також невирішені територіальні суперечки;

– Індія претендує на статус одного зі світових центрів сили зі своєю зоною впливу, а тому послідовно підтримує ідеї поліцентричного багатополосного світового порядку. У цьому контексті основна мета Делі – не тотальний розгром КНР, який є їхнім суперником, а визнання Пекіном Індії як одного з полюсів сили Азії, тобто наявності в Делі власної сфери інтересів в Індійському океані та Південній і Південно-Східній Азії. Це частково збігається з тим, як свої претензії до Заходу обґрунтовували в Москві напередодні вторгнення в Україну. Певна схожість загальних поглядів на майбутнє світу (не на Україну або на обґрунтованість вторгнення) зумовлює бажання Індії зберігати відносини з Росією, але при цьому Індія ніколи не підтримуватиме дії РФ в Україні й виступає за мирне врегулювання військового конфлікту;

– Індії не вигідне послаблення Росії до стану «сировинного донора» або «молодшого партнера» Китаю. Це не відповідає геостратегічним розрахункам Делі, оскільки змінює і без того

асиметричний баланс сил у регіоні на користь Китаю. Для Індії дуже важливо тримати Росію у фокусі своєї політичної уваги та стежити, щоб через Росію не утворилися нові загрози національній безпеці, особливо з урахуванням нестабільної ситуації в сусідніх Пакистані та Афганістані. Індія намагається всіма силами запобігти утворенню чогось на кшталт осі “Москва-Пекін-Ісламабад”, про яку заговорили після виведення американських військ з Афганістану;

– Індія хоче зберегти свою “стратегічну автономність”, оскільки для неї це єдиний спосіб втримати світову систему в певному балансі, не допустити надмірної монополізації глобального впливу однією зі сторін – США чи КНР. Підтримка однієї зі сторін – Заходу (США) чи КНР – означала би автоматичний підрив балансу сил. Оскільки війна в Україні розглядається Індією як неодмінний маркер вибору сторони в цьому глобальному протистоянні, зміна нейтральної позиції з боку Делі щодо російсько-української війни виглядає малоймовірною. Крім того, відверто підтримувати Росію Індія також не стане, в тому числі через зближення РФ з Пакистаном та Китаєм в останні роки.

– Індія збільшуватиме імпорт російських енергоносіїв через привабливі знижки в \$30–\$60, виступатиме за недопущення монополізації ринку збуту Китаєм та власну енергетичну кризу. Навряд чи найближчим часом Індія зменшить імпорт з РФ або відмовиться від російських нафти та вугілля. Принаймні поки Індія не знайде альтернативних постачальників, або не збільшить власний видобуток, або не збільшить поставки з Близького Сходу та США (якщо ті запропонують знижки, що малоймовірно). Ключова причина – не залежність від поставок з РФ (частка яких невелика), а складна внутрішня ситуація в енергетиці та знижки;

– Індія не приєднуватиметься до західних санкцій проти РФ з політико-ідеологічних причин, не пов’язаних зі ставленням до України. У Делі вважають, що приєднання до санкцій зруйнує їхню політику «стратегічної автономності», підпорядкує їх волі Вашингтона, а також розпалить конфлікт із Китаєм у регіоні. До того ж, в Індії, як і в багатьох країнах Азії, скептично ставляться до застосування Заходом санкцій, бо вважають, що в будь-який момент великі країни Азії можуть перетворитися в очах США на суперників, яких захочуть покарати таким же способом;

– Індійські компанії отримують можливості розширити свій ринок збуту в Росії через вихід звідти західних компаній. Зокрема, це стосується експорту продуктів харчування через Південний Кавказ, а також фармацевтичних компаній, які на сьогодні мають 2% ринку

лікарських засобів у Росії, і тепер можуть розширитися. Крім того, це ж стосується і перспектив розширення імпорту російських алмазів;

– У цілому, війна в Україні не створює критичної проблеми для торгово-економічних інтересів Індії. У своїй зовнішній торгівлі Індія більше орієнтується на західні ринки. На відміну від Росії, з якою товарообіг у 2021 році ледве досяг \$8 млрд, торгівля з країнами ЄС приносить Індії €62,8 млрд, а із США – \$110 млрд. Саме Євросоюз лишається одним з найбільших інвесторів у індійську економіку, і за підсумками останніх 20 років вклав туди \$88 млрд. Проблеми, пов'язані з санкціями проти російських банків, створюють дискомфорт, але не загрожують життєвоважливим інтересам Індії у цій галузі й не створюють ситуацію, яка змушує Делі відмовитися від торгівлі з РФ;

– через санкції проти РФ індійський ВПК опинився під загрозою послаблення та заморозки великих проєктів, але при цьому отримує шанс на посилення у довгостроковій перспективі. Залежність від РФ унеможливило відмову Індії від військово-технічної співпраці з Москвою. Але ця залежність не є критичною, її часто переоцінюють. За останні 20 років Індія зробила чимало для диверсифікації своїх військових поставок (навіть зменшивши частку російського озброєння з понад 80%, як це було у 1990-х, до майже 40% станом на сьогодні). Це все ще доволі значна цифра, і Росія, безперечно, є одним з головних і ключових партнерів Індії у галузі ВПК.

Отже:

– нейтральна позиція Індії не означає приховану підтримку дій Кремля в Україні. Індія постійно наголошує на необхідності дотримання норм міжнародного права, що є актуальним і для України. Відтак, критикувати Індію за нейтралітет чи балансування, обумовлені радше питаннями світосприйняття, аніж ставленням до РФ, не варто. Так само, як і вимагати повного приєднання до санкцій. Краще робити акцент на спільному захисті світового порядку, в якому мають бути чіткі правила, а не ідеологічні розколи, політичні війни та неконтрольована гонка озброєнь. Не варто також боятися підтримувати ідею настання поліцентричного світового порядку – це реальність, у якій сьогодні бачать свої можливості чимало держав, у тому числі й Україна;

– Індії не цікаве затягування війни в Україні, оскільки це відвертає їхніх союзників у США від Азії, а отже, послаблює американську присутність в Азії, яка відповідає безпековим інтересам Індії в контексті протистояння Китаю. Відтак, Індія підтримує будь-які мирні переговори України і, можливо, навіть зможе допомогти просувати їх на міжнародному рівні. Виступати посередником Делі не зможе з внутрішньо-політичних причин. Крім того, затягування війни

ставити Індію в незручне становище щодо країн ЄС, у підтримці яких Делі зацікавлений на протипагу Китаю;

– більшість факторів, які формують позицію Індії щодо війни в Україні, не пов'язані з Україною, а здебільшого викликані політико-ідеологічними питаннями, особливостями зовнішньої політики та внутрішнім сприйняттям індійцями навколишнього світу. З такими питаннями працювати необхідно комплексно та довго, а відтак, системна робота з Індією забиратиме чимало часу та ресурсів і не обмежуватиметься питанням збільшення експорту або залучення інвестицій;

– через складну логістику, фінансові перешкоди та санкції Індія поступово зменшуватиме свою залежність від імпорту російського озброєння шляхом диверсифікації джерел постачання. Україна також може стати одним із експортерів до індійського ринку озброєнь, а коли Індія почне розвивати власний ВПК, то може навіть запропонувати створення спільних підприємств, щоб національні індустрії розвивалися разом. Перспективними напрямками виглядають авіація та аерокосмічна галузь. Однак такі проекти запрацюють у довгостроковій перспективі;

– Україні необхідно переглянути свою політику щодо Індії та Південної Азії загалом, а саме, негайно активізувати прямий політичний діалог, оптимізувати підготовку кадрових ресурсів на цей напрям, переглянути роботу посольства, посилити медіаприсутність, розробити окрему регіональну стратегію, почати налагоджувати академічні зв'язки з університетами та створювати спільні аналітичні центри, активніше долучати фахівців, які знаються на місцевому контексті та культурно-ментальних реаліях таких держав, як Індія, активно працювати з лідерами громадської думки, особливо через соцмережі;

– Україна навряд чи зможе радикально змінити свою індійську політику або заручитися повною підтримкою Індії своєї позиції проти РФ, оскільки більшість причин, якими зумовлене нинішнє позиціонування Індії у контексті війни, не мають стосунку до України, а іноді й до Росії, і на них Україна не має впливу. Крім того, усталене ставлення до України також впливає на якість двосторонніх зв'язків і змінити його швидко не вдасться, принаймні без налагоджених політичних зв'язків, медіаприсутності тощо. Відтак, у коротко- і середньостроковій перспективі Україні варто зосередитися на освітньо-гуманітарній співпраці, налагодженні регулярного політичного діалогу та розвитку тісних академічних зв'язків між двома країнами. Значну роль у цьому може відіграти Всеукраїнська асоціація індологів (НАН України).

Тихоненко І. В.,
канд. політ. наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ «М'ЯКОЇ СИЛИ» РЕСПУБЛІКИ ІНДІЯ у XXI ст.

У XXI ст. «м'яка сила» виступає важливим інструментом позиціонування держави на міжнародній арені, формування її іміджу. Республіка Індія є однією з держав претендентів на статус світової потуги, маючи досить значний потенціал та будучи регіональним лідером у Південній Азії. Тому офіційний Нью-Делі використовує низку інструментів «м'якої сили» в позиціонуванні держави на світовій арені, що активно виявляється за уряду Н. Моді.

Традиції використання «м'якої сили» в Індії мають глибоке коріння. Відомі давньоіндійські вчені – Каутілья і Камандакі – посилалися на «м'яку» дипломатію, зокрема, на практику сандхі (світу) задля досягнення прогресу. Слід зазначити, що відтоді, як Н. Моді став прем'єр-міністром країни в травні 2014 р., він зробив сильний акцент на застосування концепції «м'якої сили». 17–19 грудня 2018 р., враховуючи зростаючу роль «м'якої сили» в зовнішній політиці Індії, Центр м'якої сили Фонду Індії організував першу в історії конференцію співпраці з Індійською радою з культурних зв'язків (ICCR) у Нью-Делі. Багато вчених, експертів, політиків і дипломатів зібралися, щоб обговорити індійську «м'яку силу». Серед тем конференції були брендинг нації, теоретичні перспективи «м'якої сили» Індії в таких галузях, як кіно, кухня, дизайн, музеї, виконавське мистецтво, духовність і йога. У зв'язку з цим можна виокремити низку ресурсів (інструментів) для проєктування «м'якої сили» Індії в сучасному світі.

Одним із найважливіших ресурсів «м'якого впливу» країни можна назвати *духовність*. Індія, яку називають країною богів, породила кілька великих світових релігій, а саме: індуїзм, буддизм, джайнізм і сикхізм. Також у країні поширене християнство та іслам. Так, Індія є єдиною країною, у якій діють 300 000 мечетей, що більше, ніж у мусульманських країн світу. Також можна зазначити, що мирне поширення буддизму в Індії є міцною пов'язувальною ланкою з іншими країнами азійського континенту. Одним із досягнень у цьому напрямі стало ухвалення парламентом законопроекту про університет

Наланди (буддійський університет та монастирський комплекс, що існував багато століть тому і знову був відкритий 2014 р.), у якому зможуть здобути освіту жителі країн Східної Азії та Південно-Східної Азії, які сповідують буддизм.

Культура. Індія ще 1950 р. заснувала Індійську раду з культурних зв'язків (ІСКС «ICCR») з метою проникнення у світову спільноту та створення культурної глибини, яку вона могла б використати для формування позитивної громадської думки про країну. Варто зазначити, що ІСКС має загалом 36 культурних центрів у всьому світі. Крім культурних центрів, індійська культурна «м'яка сила» також використовує індійську кіноіндустрію Боллівуду. Будучи найбільшим ринком касових зборів, які становлять близько 1,9 мільярда доларів США на рік, Боллівуд насамперед переслідує мету представляти індійський спосіб життя на міжнародному рівні, об'єднуючи громадськість, яка симпатизує Індії, і тим самим просувати індійські стратегічні інтереси, водночас створюючи позитивне сприйняття Індії у вигляді поширення її культури, мови, кухні тощо.

Публічна дипломатія. 2006 р. Міністерство закордонних справ Індії створило підрозділ публічної дипломатії, який 2014 р. було об'єднано з відділом зовнішньої реклами з метою просування зв'язків Індії на міжнародному рівні. Також варто зазначити, що Н. Моді, будучи головним міністром штату Гуджарат, під час своєї передвиборчої кампанії 2014 р. активно та ефективно використав платформи соціальних мереж для передавання своїх послань індійській громадськості. Під його керівництвом Індія переорієнтовує свою публічну дипломатію та активно взаємодіє зі своєю діаспорою, яка є найважливішим інструментом «м'якої сили» Індії. Сьогодні індійська діаспора є другою у світі за кількістю після китайської. Діаспора стала важливою та унікальною силою, позитивний вплив якої для країни походження відчутний в багатьох сферах діяльності – від економіки до політики. У 2004 р. в Індії було створено окреме Міністерство у справах індійців за кордоном.

Йога. 11 грудня 2014 р. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй ухвалила Резолюцію про визнання 21 червня Міжнародним Днем Йоги з підтримкою 172 держав-членів. Варто відзначити, що йога давно була одним з найважливіших елементів в арсеналі «м'якої сили» Індії, але в цілому вона процвітала, як і багато інших елементів, без постійних зусиль з боку уряду Індії. Йога, яка вважається релігійним ритуалом, популярна в багатьох країнах Сходу та Заходу. Для сприяння розвитку впливу йоги як «м'якої сили» Індії уряд Н. Моді наприкінці 2014 р. офіційно оголосив про заснування

окремого міністерства AYUSH (Аюрведа, Йога та Натуропатія, Унані, Сідха та Гомеопатія) для досліджень, розробок та навчання йоги.

Отже, можна стверджувати, що наразі Індія має низку інструментів щодо реалізації «м'якої сили» в позиціонуванні на міжнародній арені. Зокрема, прихід до влади у 2014 р. прем'єр-міністра Н. Моди активізував політику використання «м'якої сили», що позитивно впливає як на регіональну, так і глобальну роль Республіки Індія.

УДК 341.43

Авдюшкіна І. С.,
магістрантка кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ XXI ст.: НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ

Сучасні європейські держави переживають чергову хвилю міграції, яка несе з собою зміну демографічної ситуації в країнах ЄС, а також проблему інтеграції мігрантів у відповідні суспільства. Сьогодні країни Європи зіткнулися з величезним припливом мігрантів з охоплених конфліктами країн Близького Сходу, Африки та Азії.

Наслідки нелегальної міграції виявляються в різних сферах: політичній, соціальній, економічній, культурно-психологічній та інших. Крім того, ці наслідки мають як позитивний, так і негативний характер, стаючи таким чином джерелом конфліктів. Однак сьогодні зростаючий потік мігрантів до Європи створює багато проблем. До ЄС прибуває все більше людей, які сподіваються отримати статус біженця в одній з його країн. Найсуттєвіші загрози безпеки Європи полягають не тільки у звичайних військових загрозах з боку РФ або інших великих сусідніх держав, а, навпаки, у внутрішній фрагментації і дестабілізації Європи.

У 2014 р. до ЄС прибуло 626 тис. трудових мігрантів (зростання на 20%) і 274 тис. нелегальних мігрантів. У січні-вересні 2015 р. потік нелегалів до Європи оцінюється приблизно в 300-400 тис. Цей наплив переселенців можна порівняти з міграційною кризою 1992 р. Основними постачальниками іммігрантів (легальних і нелегальних) залишаються Сирія та Афганістан, значну частку складають вихідці з Лівії та Іраку, приблизно чверть – з африканських країн. Інша причина

збільшення масштабів незаконного переміщення людей полягає в широкому використанні реклами працевлаштування на Заході і діяльності налагодженої мережі злочинних організацій, що займаються доставкою іммігрантів до Європи. На Балканах цей бізнес значною мірою контролюється албанськими і циганськими угрупованнями. За оцінками МОМ, контрабанда мігрантів дає такий же прибуток, як торгівля наркотиками.

Процес формування міграційної політики ЄС не був ані простим, ані однозначно поступовим. Рішення у сфері міграції завжди були в центрі суспільних дебатів і на національному, і на загальноєвропейському рівнях, оскільки належали до політично чутливих, мали би враховувати широкий спектр питань безпеки, захисту прав людини та внутрішньо європейської солідарності й взаємодопомоги. Зіткнувшись з цим міграційним хаосом, ЄС протягом 2010-2016 рр. активно шукає хоча б якийсь рішення, яке влаштувало б усіх членів ЄС, було б справедливим, адекватним і розрахованим як мінімум на середньотермінову перспективу.

Протягом 2015 р. боротьба з напливом мігрантів з країн Африки та БС стала основним питанням обговорення серед країн-членів ЄС. Навесні 2015 р. ЄК запропонувала за два роки перемістити в інші країни союзу 40 тис. біженців, які опинилися в Греції та Італії. 22 вересня 2015 р. більшістю голосів на зустрічі глав МВС було прийнято рішення розселити по 23 країнах-членах ЄС додатково 120 тис. біженців, які вже прибули в ЄС. У середині вересня Рада ЄС схвалила механізм розподілу біженців, які перебувають в Італії і Греції, по інших країнах ЄС, згідно з яким «кожна з країн ЄС, яка бере участь в розподілі біженців, які перебувають в цих країнах, отримує одноразову виплату в сумі 6 тис. євро на кожну переселену особу». Наплив біженців до ЄС після викликаного коронавірусом помітного зниження у квітні 2020 р. в травні знову різко посилюється. У травні 2020 р. Європейська прикордонна служба «Frontex» зафіксувала майже 4300 випадків несанкціонованого перетину кордонів ЄС на головних міграційних маршрутах – майже втричі більше, ніж у квітні 2020 р., повідомили видання групи «Funke» з посиланням на статистику прикордонної служби. Загалом «Frontex» зареєстрував за період з січня по травень 2020 р. 31 600 нелегальних прикордонних перетинів – на 6 % менше, ніж за аналогічний період 2019 р.

Упродовж останніх п'ятнадцяти років міграційна політика ЄС суттєво змінилася і набула нового змісту. Колишні неформалізовані міждержавні контакти еволюціонували в повноцінний законодавчий блок співтовариства, вагому частину “acquis communautaire”. Це

відбулося внаслідок об'єктивної потреби у виробленні спільних підходів до регулювання міграційних процесів, як унаслідок їхньої інтенсифікації і всередині, і з-поза меж співтовариства, так і в контексті поглиблення європейської інтеграції як такої. Крім переліку термінових заходів, викликаних революціями в низці арабських країн, ЄК вкотре наголошувала на необхідності стратегічного розвитку спільної політики у сфері міграції, зокрема, завершення формування європейської системи притулку, укріплення кордонів, кращого регулювання легальної імміграції до ЄС осіб, що мають необхідний економіці країн ЄС фах, поширення передового досвіду щодо інтеграції мігрантів.

Таким чином, єдиного шляху вирішення проблеми нелегальної міграції як дестабілізуючого чинника в ЄС на сьогодні немає. Звісно, це має бути колективний механізм. Уся політика ЄС в цьому питанні зводиться лише до одного заходу – захисту. Посилення заходів захисту і довготермінове розв'язання проблеми в тих країнах, звідки приїжджають мігранти, звичайно, благородна мета. Але це не знімає з Європи відповідальності. Цей континент для багатьох став притулком і має залишатися ним і надалі. Країни ЄС мають виявити гнучку солідарність, яка дозволить виробити такі складові комплексної міграційної політики, як режим надання притулку, прикордонний контроль, схеми розподілу біженців, легальна міграція і соціальна адаптація мігрантів. Якщо біженцям не загрожує небезпека, необхідно мати можливість повертати їх на батьківщину. Це дозволило б зменшити рівень нелегальної, і до того ж небезпечної, міграції морським шляхом.

УДК 327-049.5(262.81)(043.2)

Базюк С. С.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ БЕЗПЕКОВОЇ СИСТЕМИ КАСПІЙСЬКОГО РЕГІОНУ

У XXI столітті особливого значення для міжнародних відносин набуває енергетичний чинник. У цьому контексті увага міжнародної спільноти прикута до Каспійського регіону, який має значні запаси

нафти та газу, що може стати основою енергетичної безпеки Європейського Союзу. Саме тому налагодження відносин із державами Каспійського регіону є стратегічно важливим для США, ЄС та Російської Федерації, що призводить до зіткнення інтересів великих держав і загострення ситуації в регіоні.

Сукупність геополітичних особливостей Каспійського регіону, особливо таких, як перетин енергетичних та транспортних артерій, що пов'язують Північ і Південь, Схід і Захід; наявність великих запасів вуглеводнів; невирішений правовий статус Каспію, а також питання територіальної власності; роблять цей регіон найімовірнішим для зіткнення інтересів світових геополітичних гравців. Крім того, такі особливості, характерні для практично всіх прикаспійських держав, як незмінність влади та низка внутрішніх проблем, призводять до того, що виникає високий рівень загрози насильницької зміни правлячого режиму. Враховуючи спадковість влади в Туркменістані і наслідування новим президентом політики батька, можна зробити висновок, що ситуація в державі буде ставати ще більш напруженою. Це може призвести до внутрішніх протестів в державі й політичної нестабільності в регіоні. Подібні протести відбулись у Казахстані у 2022 році. Наслідками цих процесів стали не лише внутрішньополітичні зміни в державі (усунення з останньої значної посади Нурсултана Назарбаєва), але і значне посилення впливу Росії на регіон, яка змогла виступити в ролі миротворця й затвердила повну лояльність Казахстану до себе. А близькість вогнищ напруженості, таких, як Сирія та Афганістан, створюють високий рівень терористичної загрози.

У 2021 році перед країнами регіону постали нові загрози через раптовий вивід військ НАТО з Афганістану, що не сприяло стабілізації регіональної системи безпеки. А 2022 рік ще більше збільшив конфронтаційний потенціал Каспійського регіону після політичних заворушень у Казахстані. До того ж слід враховувати невирішені питання, що загострюють відносини між Каспійськими державами протягом останніх десятиліть і значно підвищують конфліктогенний потенціал регіону.

Наприклад, тривалий час після розпаду СРСР каспійські держави не могли вирішити питання статусу Каспійського моря, що мало як політичне, так і економічне значення. Після 2018 року проблема статусу Каспійського моря офіційно вирішена, що закріплено в Конвенції про правовий статус Каспійського моря. Але слід зазначити, що в майбутньому деякі невирішені суперечності серед каспійських держав можуть знов призвести до загострення ситуації.

Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року проблема пошуків альтернативних постачальників енергетичних ресурсів для забезпечення національної безпеки держави постала особливо гостро не лише для нашої держави, але й для всієї Європи. РФ тепер не лише є непередбачуваним неадекватним партнером, але й поступово стає державою-вигнанцем, що, безумовно, підвищить науковий інтерес, у т.ч. й до Каспійського регіону.

Усе це безпосередньо зачіпає національні інтереси України та загрожує її безпеці в політичній, економічній, військовій, екологічній та інших сферах, а отже, і потребує ґрунтовного дослідження з подальшою реалізацією регіональної стратегії нашої держави.

УДК 004.056.5 (045)

Вакалюк О. С.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
Звездова О.О.,
канд. політ. наук,
старший викладач кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

БОРОТЬБА З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Вплив Інтернету та комп'ютерних технологій перестав бути феноменом глобальних процесів і став їхньою віссю, двигуном. Цифрові технології слугують кровоносною та нервовою системою людських комунікацій та взаємодій і просто на наших очах стрімко перетворюються на глобальний мозок. При цьому будь-яка сфера діяльності в масштабі індивіда, групи чи суспільства загалом неминуче несе у собі відбиток ІКТ, трансформується з них і ними опосередковується; міжнародні відносини не є винятком.

Щорічно кількість кіберзлочинів зростає, причому способи скоєння їх розвиваються, стають більш професійними, внаслідок чого несуть загрози не тільки громадянам та юридичним особам, але також небезпечні для окремих держав і для світової спільноти загалом. Сьогодні жертвою злочинів, які скоюються у віртуальному просторі, може стати будь-який користувач. Суб'єктний склад жертв варіюється

від простих громадян і організацій до низки державних органів або держав у цілому.

Питання забезпечення кібербезпеки надзвичайно актуальні для України, а заходи щодо протидії викликам та загрозам у зазначеній сфері перебувають на початковому етапі та не мають комплексного характеру. Досліджуючи це питання, слід акцентувати увагу на тому, що цей момент є досить актуальним сьогодні й для нашої країни, особливо враховуючи той факт, що, на жаль, інформаційна політика України має багато недоліків, а головне, несвоечасність реагування на ті чи інші події, що досить негативно впливає на подальше прийняття рішень.

Питання інформаційної безпеки держави мають забезпечуватись системно і стосуватися таких сфер, як:

а) внутрішня політика України – захист внутрішнього інформаційного простору – Міністерство внутрішніх справ і Служба безпеки України;

б) міжнародна сфера – забезпечення суверенітету країни, зміцнення державних позицій України, перешкодження зовнішньої інформаційної експансії – Міністерство закордонних справ України, Служба зовнішньої розвідки України;

в) військова сфера – захист суверенітету, державної та територіальної цілісності – Міністерство оборони України;

г) соціальна і духовна сфера – забезпечення інформаційного та культурного впливу за кордоном, використання «м'якої сили» – Міністерство культури, Міністерство соціальної політики, Міністерство закордонних справ України;

г) інформаційна сфера – пошук та надання інформаційних каналів для інформування громадськості, а також захист державних інформаційних ресурсів – Міністерство транспорту і зв'язку, Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення.

Тому, враховуючи досвід інших країн, наша держава має сформулювати власну інформаційну політику щодо кіберзлочинності, застосовуючи метод «міксування», беручи за основу найкращий досвід інших країн у цій галузі. Особливо це питання є актуальним в умовах російського військового вторгнення в нашу державу, тому що гібридна агресія здійснюється і за цим напрямом також.

Глебов В. Є.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СЦЕНАРІЙ РОЗВИТКУ СИТУАЦІЇ В АФГАНІСТАНІ ПІСЛЯ ЗАХОПЛЕННЯ ВЛАДИ В КРАЇНІ «ТАЛІБАНОМ» У 2021 РОЦІ

Сьогодні Афганістан залишається однією з найбідніших країн не лише в Азії, а й у всьому світі. Незважаючи на вигідне географічне положення на перехресті євразійських торгових шляхів та наявність у країні великих запасів корисних копалин (мідь, золото, нафта, газ, уран, боксити, цинк, літій, вугілля, залізна руда, рідкоземельні метали) та придатних для сільськогосподарської діяльності земель, більше половини населення Афганістану перебувають на межі крайньої бідності. Значна частина валютних надходжень у країну складається із доходів від експорту наркотиків (до €\$2-3 млрд щороку), із переказів коштів від афганських діаспор за кордоном та з «човникової» торгівлі із сусідніми країнами.

Десятиліття міжнародних зусиль та американської присутності в Афганістані не змогли сприяти появі в країні сильних політичних і державних інститутів, не надали імпульсу для розвитку афганської економіки і не забезпечили внутрішньополітичну стабільність, чому серед іншого перешкождали не лише внутрішньо-політична ситуація в країні, але й підтримка терористичного руху «Талібан» з боку зовнішніх гравців – Пакистану, Саудівської Аравії. В цих умовах, після того як у середині квітня 2021 року Дж. Байден оголосив про повне виведення американських військ з території Афганістану, з 1 травня по 15 серпня того ж року владу в країні знову захопило угруповання «Талібан», яку офіційно не визнав жоден уряд світу.

Метою нашого дослідження є спроба окреслити можливі сценарії розвитку ситуації в Афганістані після захоплення влади талібами, враховуючи міжнародний та регіональний контекст.

В умовах, що склалися після повалення офіційної влади, Афганістан зіштовхнувся з комплексом взаємопов'язаних проблем безпеки та розвитку, що стосуються як безпосередньо Афганістану, так і суміжних держав. Деякі з таких проблем (наприклад, загроза гуманітарної катастрофи) вимагають негайної реакції міжнародного співтовариства, вирішення інших проблем (створення моделі розвитку афганської економіки) неминуче розтягнеться на багато років і навіть

на десятиліття. Якісь виклики (діяльність міжнародних терористичних мереж на території країни) частково пов'язані з незавершеним процесом консолідації політичної влади в руках нового режиму, інші (гендерна рівність) породжені ідеологічними установками цього режиму. Також зазначимо, що після виведення військ США з Афганістану в країні утворився певний вакуум безпеки, який, прагнуть зайняти регіональні актори: Іран, Пакистан, Саудівська Аравія, Катар, Індія, а також Росія та КНР, що активізувало їхні зусилля у вирішенні проблем Афганістану. Тому сучасні проблеми Афганістану включають в себе численні культурно-антропологічні, історичні, соціально-економічні, демографічні, політичні, релігійні, інституційні, геостратегічні та інші виміри, які тісно пов'язані один з одним, але мають самостійну логіку та динаміку розвитку.

Вирішення сучасних проблем Афганської держави можливе в ситуації, поки увагу світового суспільства не відвернули більш серйозні кризи. Головним чином це пов'язано з участю Китаю та Пакистану як ключових посередників, оскільки країни Заходу сьогодні демонструють «втому» від проблем регіону, а «нові» світові центри починають виявляти до нього інтерес з огляду невдачі попередніх світових потуг. Тому можна запропонувати такі можливі сценарії розвитку ситуації в Афганістані:

а) якщо найближчим часом міжнародному співтовариству вдасться вирішити «афганську проблему», це сприятиме виникненню поміркованого Афганістану: «Талібан» повністю виконає свої обіцянки, які він дав у мирній угоді зі США в 2020 році й на подальших конференціях у Досі, Москві, Кабулі. Це означає, що «Талібан» буде визнаний усіма сторонами як усередині країни, так і на міжнародній арені. Будуть скасовані міжнародні санкції, розпочнеться будівництво інфраструктури;

б) якщо найближчим часом міжнародному співтовариству не вдасться вирішити «афганську проблему», вона може трансформуватися у громадянську війну в країні: «жорстка» політика «Талібану» сприятиме консолідації окремих груп у більші, які можуть отримувати таємну підтримку з боку інших держав, а Афганістан опиниться в ситуації максимального виснаження.

Варто зазначити, що не існує якогось універсального вирішення проблем Афганістану. Можна вести мову лише про перспективи мінімізації викликів та загроз, з якими зіштовхується як сам Афганістану, сусідні держави, і міжнародна спільнота в цілому. Оптимістичний сценарій розвитку подій виходить з передумови, що така мінімізація хоч і складна, але в принципі можлива, якщо

внутрішні та зовнішні гравці на «афганському майданчику» займуть реалістичні позиції щодо балансу бажаного і можливого, позбавляться необгрунтованих очікувань і будуть прагнути досягти розумного компромісу один з одним. Будь-який подібний компроміс не стане ідеальним рішенням, а будь-яка домовленість буде вразливою для критики. Проте будь-які компроміси та будь-які домовленості є кращими за відновлення конфронтації.

Підсумовуючи, зазначимо, що в найближчій перспективі перехід до «жорсткішого» або «м'якого» сценарію є малоімовірним, оскільки таліби, які почали активно співпрацювати з іншими державами з 2018 року, розуміють вигоду для себе, прагнучи не допустити спустошення Афганістану, проте побудова демократичної держави є ще складнішим завданням. Тому ситуація сьогодні багата в чому залежить від нових центрів сил, які залучені до Афганістану, і їхні зусилля можуть поступово відновити становище в країні.

УДК 341.7(5-191.2)(043.2)

Жидкова А. Є.,
магістрантка кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ США В ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ

Публічна дипломатія США в Центральній Азії активізувалася відразу після розпаду СРСР. США спробували скористатися тим інформаційно-культурним вакуумом, який утворився в регіоні, і активно почали його заповнювати продуктами американського мас-медіа.

Американці обзавелися широкою мережею ресурсних центрів по всьому регіону, які активно працюють з населенням у найвіддаленіших районах. Таких центрів у США тут близько півсотні, і найбільш важливими з них є так звані «Американські куточки» (American corners), число яких в країнах Центральної Азії досягає 24. Ці «куточки» займаються поширенням інформації про американську зовнішню політику, про життя, роботу й освіту в США, тобто тим, з чого зазвичай і складається рутинна частина роботи в сфері публічної дипломатії.

Ще одним важливим механізмом публічної дипломатії США в регіоні є НУО, які співпрацюють в різних галузях як з державними структурами, так і з місцевими незалежними і/або опозиційними ЗМІ. Ступінь їхніх «симпатій» до опозиційних настроїв варіює, хоча спроби зіграти роль арбітра або, тим більше, сполучувальної ланки між офіційною владою і їхніми опонентами, практично ніде не увінчалися успіхом.

Крім активної роботи в традиційних форматах на місцях, публічна дипломатія США в регіоні останнім часом дуже активно використовує можливості Web 2.0. Це пояснюється, по-перше, більш зручним способом швидкої передачі інформації; по-друге, значним поширенням і постійним збільшенням числа користувачів мережі Інтернет в державах Центральної Азії, а також їхніх громадян, які перебувають тимчасово за кордоном (переважно в Росії). Майже всі посольства і ресурсні центри США представлені в найпопулярніших соціальних мережах пострадянського простору («Однокласники», «Вконтакте», «Фейсбук», відеохостинг «Ютуб»). Дуже продуктивно і на всіх мовах центральноазійського регіону працює перевірений часом інформаційний інструмент публічної дипломатії США – «Радіо Свобода». Також функціонує інтернет-версія американського каналу «Голос Америки» узбецькою і перською мовами. Чисельність користувачів цих інформаційних джерел не має скільки-небудь достовірних оцінок, але завдяки мережевій активності американська сторона забезпечила собі стійку інформаційну присутність в регіональному просторі, яку можна використовувати ситуативно залежно від змін в національній системі стратегічного цілепокладання.

Публічна дипломатія США в Центральній Азії як інструмент досягнення зовнішньополітичних цілей має регіональне і глобальне вимірювання. З початку 2000-х рр. в регіоні активно працювали представники «Корпусу миру», але гіпертрофована увага цієї організації до питань демократії, прав людини та інших чутливих в центральноазійських реаліях аспектів призвела пильного нагляду за нею, а як вважають спостерігачі, – «видворенню» з регіону. У цей час «Корпус миру» продовжує працювати тільки в Киргизії, але й там він періодично стає об'єктом гострої критики, яку не може ігнорувати, тобто йому доводиться адаптуватися до настроїв, умов та правил місцевого суспільства.

Високу активність американських НУО у сфері регіональної публічної дипломатії США пояснюють необхідністю боротьби з «російською пропагандою» і «інформаційною агресією» в Центральній Азії, на які до останнього часу, згідно з даними щорічного звіту з

публічної дипломатії та міжнародного мовлення, США виділялися додаткові кошти.

Крім присутності в соціальних мережах та інших платформах Інтернету, американці займаються підготовкою блогерів та незалежних інтернет-журналістів. На цьому напрямі виділяється Internews Network – відома американська неурядова організація. Вона має філії в Киргизії, Казахстані й Таджикистані. І, як і інші американські НУО, приділяє підвищену увагу проектам в галузі інтернет-журналістики, роз'яснюючи технічні та правові аспекти створення ЗМІ в інтернеті, поширюючи програму TunnelBear та багато інших програм, що дозволяють подолати блокування соціальних мереж. Американські НПО в центральноазійських країнах часто запрошують IT-фахівців з США, які читають місцевим колегам лекції, проводять семінари та курсурси.

Слід зазначити проєкт USAID з регіонального економічного співробітництва (Regional economic cooperation project – REC). Один із його заходів – щорічний Центральноазійський торговий форум – є важливим майданчиком для налагодження торговельних зв'язків, встановлення прямих бізнес-контактів, сприяння розвитку міжнародної торгівлі. За останні роки більше 3 000 підприємців, експертів, лідерів громадської думки з 20 країн узяли участь в роботі форуму. У 2015 р. за його підсумками було підписано Меморандуми про співпрацю та протоколи намірів на загальну суму понад \$45 млн на постачання товарів, надання транспортно-логістичних послуг, організацію тренінгів, виставок і ярмарок.

Публічна дипломатія США в Центральній Азії активно залучена також до боротьби за культурно-комунікаційне домінування. Основні завдання в цьому плані пов'язані зі створенням позитивного іміджу США; поширенням американської культури, цінностей, ідей; сприянням розуміння американської системи правління і позитивному сприйняттю американської зовнішньої політики. Завдяки різноманітним ресурсів своєї «м'якої сили», США досить успішно конкурують в регіональному культурному сегменті з Росією, хоча і поступаються їй за рівнем представленості.

Актори публічної дипломатії США активно працюють з молодим поколінням громадян центральноазійських країн, для якого вивчення англійської мови нерідко входить до числа найважливіших пріоритетів. Американські центри, «куточки» і освітні програми пропонують досить цікаві варіанти вивчення мови і застосування набутих знань. Випускники американських ЗВО й учасники обмінних програм виділяються хорошою предметною підготовкою і соціальною

активністю. Як правило, вони працевлаштовуються в західних НУО, а їхні знання місцевих звичаїв, традицій, особливостей менталітету і стереотипів допомагають в підвищенні ефективності американської публічної дипломатії в регіоні. Виділяючись до того ж підвищеною політичною активністю, цей контингент є одночасно продуктом і стратегічним ресурсом публічної дипломатії США, які можуть бути затребувані для досягнення найрізноманітніших зовнішньополітичних установок.

УДК 327.5:930.2](510)(043.2)

Ісаєв Д. С.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ БОРОТЬБИ ІЗ ТЕРОРИЗМОМ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ КИТАЮ

Китайська Народна Республіка посідає дуже важливе місце як в Далекосхідному регіоні, так і в усьому світі: має потужне ВВП, армію, ядерну зброю, мільярдну кількість населення, відповідно, на такого гравця на міжнародній арені не можна не зважати. В актуальних обставинах, коли Росія веде загарбницьку війну проти України, нас влаштовує і китайський нейтралітет, але якби Китай виступив на нашому боці в боротьбі із терористичною державою Росією, ця війна б закінчилася швидше і з меншими втратами. Тому питання боротьби із тероризмом у зовнішній політиці Китаю є актуальним і важливим.

Варто зазначити, що під час дослідження було виявлено необхідність у залученні великої кількості джерел, які дозволяють підвищити рівень об'єктивності аналізу питання тероризму в зовнішній політиці Китаю.

Загалом джерельну базу дослідження умовно можна поділити на такі групи:

Документи внутрішньої політики, внутрішньодержавне законодавство. До цієї групи входить нормативно-джерельна база, яка демонструє основні засади реалізації зовнішньополітичної стратегії КНР у питаннях тероризму. До такої джерельної бази належить Конституція КНР разом з відповідними поправками, які були затверджені 2018 року,

щодо активної реалізації китайської зовнішньополітичної ініціативи «Пояс і шлях».

Важливим для розуміння зовнішньої політики Китаю є законодавчо-нормативна база щодо ставлення до тероризму у внутрішній політиці Китаю, а отже, це Закон Китайської Народної Республіки щодо протидії тероризму від 27 грудня 2015 року, який був ухвалений на 18-й сесії Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників 12-го скликання, а також Закон Китайської Народної Республіки щодо державної безпеки від 1 липня 2015 року, який ухвалений на 15-й сесії Постійного комітету Всекитайських зборів народних представників 12-го скликання. Ці законодавчі акти доповнює кримінальний кодекс КНР з поправками від 1997 року, який передбачає покарання для осіб, що залучені до терористичної діяльності. Наприклад, стаття 120 цього кодексу зазначає, що організація, керівництво та активна участь в терористичних організаціях карається позбавленням волі терміном від трьох до десяти років, а особи, які безпосередньо залучені до діяльності у таких організаціях, – на строк до трьох років, арештом або виправними роботами. Крім вищезазначених законодавчих актів важливе значення має постанова ПК ВСНП з питань щодо посилення антитерористичної роботи. Ця постанова розкриває основні аспекти посилення антитерористичної роботи на території КНР.

Вагомим під час дослідження став аналіз сесії Китайського національного конгресу народних представників від 18 вересня 2016 року, а саме, звіту постійної комісії Народного конгресу Сінцзян-Уйгурського автономного району щодо реалізації стратегії центрального уряду в управлінні Сінцзяном.

Аналіз дослідження Інституту соціології Сінцзянської академії суспільних наук щодо політики Сінцзяну стримування незаконної релігійної діяльності, розглядає динаміку встановлення державного контролю над поширенням релігійних течій у регіоні. Аналіз статистичного комюніке Сінцзян-Уйгурського автономного району про національний економічний і соціальний розвиток. Це статистичне комюніке зазначає дотаційний характер економіки Сінцзяну.

Прикладом опису терористичних загроз для КНР є звіт щодо світового тероризму державного департаменту США, який зазначає зростання як загрози тероризму для КНР, так і посилення протидії йому як всередині країни, так і ззовні.

У контексті розуміння Китаєм загроз національній безпеці є розгляд трактування ставлення до проблеми Сінцзян-Уйгурського регіону з позиції законодавства США, а саме, закон щодо дотримання

прав людини щодо уйгурів 2019 року, прийнятий Конгрессом США та реакції китайського уряду у вигляді заяви комітету закордонних справ Всекитайських зборів народних представників.

У безпековому форматі важливими стали Військова стратегія Китаю, у якій, зокрема, велика роль надається проблемі тероризму та боротьби з ним як подолання проявів сепаратизму, а саме, рухів «Незалежного Тибету» та «Східного Туркестану». Підтвердженням активної реалізації зовнішньополітичної стратегії Китаю є так звані «Білі книги КНР».

Серед яких значущими для дослідження є:

Біла книга «Боротьба з тероризмом та екстремізмом, захист прав людини у Сінцзяні» – опис терористичної загрози, способів боротьби з нею та необхідність подібної політичної діяльності крізь призму необхідності захисту прав людини та підтримки єдності КНР.

Біла книга «Професійна та освітня підготовка у Сінцзяні» – обґрунтування «гнучкої сили» як ефективного засобу боротьби з поширенням тероризму та релігійного екстремізму та як засобу підтримки розвитку регіону.

Біла книга «Історичні свідчення рівності, єдності та розвитку всіх національностей Сінцзян-Уйгурського автономного району» – обґрунтування підтримки розвитку всіх етнічних груп у Сінцзяні та державної регуляції цього розвитку у регіоні.

Також можна зазначити аналіз Центрального уряду КНР змісту Білої книги «Розвиток та прогрес у Сінцзяні», а саме значення проблеми діяльності руху «Східного Туркестану» в регіоні та проблеми розвитку пов'язанні з терористичною загрозою. Питання діяльності та специфіки функціонування руху «Східного Туркестану» викладено у доробку інформаційного бюро Державної Ради КНР.

Важливе місце у дослідженні займає висвітлення питання тероризму у контексті *інформаційного доробку міжнародних організацій, міжнародних угод та договорів*. Наприклад питання руху «Східного Туркестану» розглядається Радою безпеки ООН, а також щодо протидії загрози тероризму займається Контртерористичне управління ООН у своїй Глобальній контртерористичній стратегії, яка передбачає усунення умов поширення даної загрози, а також набір заходів боротьби з нею. Крім того ООН сприяє зміцненню потенціалу держав щодо запобігання тероризму та боротьби з ним як фундаментальної основи подолання цієї загрози. Забезпечення безпеки та стабільності на великому Євро-Азійському просторі та розгляд протистояння новим викликам та загрозам у зміцненні торговельно-економічної та культурно-гуманітарної співпраці в регіоні, розгляд

антитерористичної діяльності. Способи та план боротьби з фінансуванням тероризму – це доклад цільової групи Організації Об'єднаних Націй щодо здійснення контртерористичних заходів, до пунктів плану якого входять заходи, які спрямовані на усунення умов які сприяють поширенню тероризму, заходи щодо попередження тероризму та боротьби з ним, заходи щодо нарощування потенціалу держав щодо боротьби з терористичною загрозою. Серед міжнародних договорів щодо боротьби з тероризмом автором було використано наступні:

1) Шанхайская конвенция О борьбе с терроризмом и экстремизмом;

2) Пекінська декларація «Щодо зміцнення співпраці поліції Китаю, Південної Кореї та Японії з АСЕАН»;

3) Угода про співпрацю в галузі виявлення та перекриття каналів проникнення на території держав – членів Шанхайської організації співпраці осіб, причетних до терористичної, сепаратистської та екстремістської діяльності;

4) Угода про порядок організації та проведення спільних антитерористичних заходів на територіях держав – членів Шанхайської організації співробітництва;

5) Душанбінська декларація двадцятиліття ШОС;

Інформація з сайтів посольств. Зусилля КНР щодо дерадикалізації Сінцзяну, Китай проводить активну політику у даному напрямку та обмежує доступ ззовні до регіону – встановлює державний контроль над ним, також огляд становища Сінцзяна та розуміння складності ситуації основна умова вироблення ефективної стратегії подолання проблеми та недопущення розповсюдження терористичної загрози на території Китайської Народної Республіки.

Виступи, промови політичних діячів та урядових осіб. До даної групи джерел належать інтерв'ю, промови лідерів та урядовців тощо. Зокрема для дослідження особливе значення має виступ Сі Цзіньпіна з промовою на другій робочій нараді центрального комітету Комуністичної партії Китаю з питань Сінцзяну, у якому Він зазначив терористичну діяльність як перепону для політики забезпечення національної та етнічної єдності у регіоні. Також зазначив на підсиленні інтеграційних процесів заради гомогенізації населення Сінцзяну. Голова Управління щодо протидії тероризму Міністерства суспільної безпеки КНР у своєму інтерв'ю відзначає необхідність превентивних заходів боротьби проти терористичної загрози, застосовувати будь-які засоби у досягненні цілі – як «жорстку» так й «гнучку» сили. Інтерв'ю з главою уряду Сінцзяну з питань боротьби з

тероризмом у якому Він також наголошує на значенні «гнучкої сили» у боротьбі з терористичною загрозою, як основним засобом попередження сепаратизму та екстремізму в регіоні.

Інформація опублікована у ЗМІ. Джерела даної групи являють собою інформацію опубліковану у засобах масової інформації, наприклад презентація нової концепції державної безпеки Сі Цзіньпіна, опублікована у китайській щоденній газеті «Женьмінь Жибао». Дана публікація висвітлює концепцію національної безпеки КНР у зовнішньополітичному вимірі, як «пошук спільної мови при збереженні відмінностей між азійськими сусідами» – тобто пропозиція об'єднання Азії під прапором КНР. Основна терористична загроза для КНР зосереджена у Сінцзян-Уйгурському регіоні, а отже щоб зрозуміти та визначити питання тероризму у зовнішній політиці Китаю слід спершу дослідити витоки як терористичних загроз так й засоби які КНР застосовує у цих випадках, адже це випробування ефективності цих засобів та відповідно їх впровадження у майбутньому для подолання зовнішньої терористичної загрози під час розширення китайської сфери впливу в регіоні. Так КНР активно розвиває антитерористичні сили, створює спеціальні органи для боротьби з даною загрозою, створення місцевих антитерористичних груп та розширення силових структур регіону з підвищеною терористичною загрозою. Також слід зазначити, що спектр використовуваних заходів щодо боротьби з тероризмом включає й репресивний апарат – ізоляцію місцевого населення за їх приналежністю до певного етносу чи релігійної групи.

Отже, можемо констатувати, що вказаних документів достатньо для дослідження питання боротьби із тероризмом у зовнішній політиці Китаю». Зазначені документи склали деталізовану основу для об'єктивного аналізу зовнішньої політики Китаю щодо терористичної загрози, яка проявляється у формі подолання основної терористичної загрози – внутрішнього, який локалізований на території Сінцзян-Уйгурського автономного регіону та має прями зв'язки зі світовими терористичними організаціями та рухами, а також активної діяльності дипломатії КНР у питаннях тероризму.

Косячевський І. С.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ФРАНЦІЇ ТА ФРН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Необхідно зазначити, що Німеччина була і є важливим стратегічним партнером рф на світовій арені, контакти з ФРН займають одне з провідних місць у рамках розвитку загальноєвропейської культурної співпраці.

Однак, російське вторгнення в Україну стало каталізатором того, що канцлер Німеччини Олаф Шольц назвав кардинальною зміною у стратегічних поглядах ФРН, кульмінацією якої стало історичне зрушення у її зовнішній та оборонній політиці.

Міністр культури та інформаційної політики України Олександр Ткаченко заявив, що українська культурна спадщина є однією з основних цілей президента рф Володимира Путіна.

Війна, яку розв'язала рф в Україні загрожує культурній спадщині нашої держави. Діяльність, нещодавно створеної у Німеччині мережі спрямована на те, щоб захистити культурні цінності України та координувати заходи щодо надання допомоги музеям.

Крім величезних людських страждань, війна, що розв'язана рф, також несе загрозу культурній спадщині України – її релігійним об'єктам, історичним будівлям, музеям, пам'ятникам, традиціям. Нещодавно ЮНЕСКО повідомила про підтверджену руйнацію або пошкодження на території України 53 об'єктів культури.

Мистецтвознавець Беате Райфеншайд, президент Німецького національного комітету Міжнародної ради музеїв ІСОМ вважає, що ці дані давно застаріли.

У березні 2022 р. державний міністр з питань культури та ЗМІ Клаудія Рот, спільно з міністерством закордонних справ ФРН, створила мережу установ, діяльність яких націлена на захист культурних цінностей в Україні та передбачає збирання, координацію та розповсюдження у всьому світі інформації про загрози українській культурі, а також про потреби у допомозі та пропозиціях щодо її надання – головним чином, з боку ФРН. Центральним органом мережі став ІСОМ.

Наразі все обмежується наданням допомоги закладам культури в Україні на місцях. Нині планів із вивезення предметів мистецтва із країни немає. Серед організацій, які співпрацюють із створеною в ФРН мережею захисту українських культурних цінностей, – безліч закладів культури, у тому числі, Німецька національна бібліотека, Фонд пруської культурної спадщини, Федеральний архів, Німецька комісія ЮНЕСКО. Свою допомогу пропонують також різні клуби за інтересами та професійні об'єднання – наприклад, Асоціація німецьких істориків мистецтва.

Намічені заходи узгоджуються між національними комітетами, що входять до ICOM, у тому числі, і з Українським національним комітетом, на віртуальних нарадах. Наприклад, коли в українських закладах культури виникла гостра потреба в пакувальних матеріалах, було збудовано такий ланцюжок дій: партії упаковки спочатку доставляли на польсько-український кордон, там перевантажували, а потім розвозили за пунктами призначення, розповідає Беате Райфеншайд.

У даний час потрібні матеріали, з яких можна виготовити ящики для зберігання та транспортування музейних експонатів. Є потреба у вогнегасниках, протипожежних ковдрах, вогнестійких пастах для фарбування деревини. І зараз стоїть питання про їхню покупку.

Складніше справа з придбанням технічного обладнання – наприклад, кондиціонерів для підтримки постійної температури в місцях зберігання арт-об'єктів, які повинні бути захищені від вологості або тепла. Як правило, німецькі музеї не можуть поділитись такими приладами, оскільки вони потрібні їм самим. Тож їх треба купувати спеціально. Проте вони коштують великих грошей, а питання із фінансуванням діяльності мережі ще до кінця не вирішено, змушена констатувати Райфеншайд.

Культурні установи, що входять до створеної урядом ФРН мережі, допомагають Україні та з експертизою культурних цінностей. Німецький археологічний інститут, наприклад, використовуючи супутникові зображення, дає оцінку збитків, завданих об'єктам культури, і допомагає документувати ці дані. Міністерство культури та інформаційної політики України створило спеціальний ресурс, на який свідки руйнувань культурної спадщини з усіх регіонів країни можуть надіслати відповідні фото- та відеодокази.

Українське відомство задокументувало вже 166 зруйнованих чи пошкоджених пам'яток культури. На фасадах музеїв і церков, зображених на фотографіях та відео, видно кульові отвори, осколкові сліди, пошкодження внаслідок влучення бомб. Однак поки що не всі

зафіксовані дані перевірені. Документація важлива ще й тому, що знищення культурних цінностей є військовим злочином. На початку березня генеральний директор ЮНЕСКО Одрі Азулай надіслала листа міністру закордонних справ росії Сергію Лаврову із закликом захистити культурну спадщину України.

Федеральний уряд Німеччини має намір направити додаткові 20 млн євро на культурну підтримку та медіа-допомогу Україні. Згідно з рішенням уряду ФРН, ці кошти закладено у додатковий бюджет на 2022 р. Їх виділять для того, щоби пом'якшити наслідки війни росії проти України.

Російське військо вторгнення в Україну спровокувало серйозну гуманітарну кризу. З початку російського наступу кілька мільйонів українців залишили свої будинки, рятуючись від бойових дій та бомбардувань. Дехто сховався в самій Україні або за її межами. В умовах надзвичайної гуманітарної ситуації Центр кризових ситуацій та підтримки Міністерства Європи та закордонних справ Франції мобілізує свої зусилля на підтримку постраждалих та біженців.

Міністерство Європи та закордонних справ і Міністерство культури вітають ініціативу французьких медіа-організацій та центрів підготовки журналістів щодо підтримки українських та російських журналістів та медіа-організацій, яким завадили виконувати свою роботу та були змушені покинути свої країни через війну, яку веде росія. Відданість французьких медіа-гравців свідчить про їх професійну солідарність, бажання захищати свободу інформації та їхній внесок у боротьбу з дезінформацією.

У Франції також було організовано культурний форум, присвячений Україні. Цей форум організований Національним інститутом історії мистецтв у м. Париж та Об'єднанням музеїв Руан-Нормандії, за підтримки Лувру, Національного центру мистецтва та культури імені Жоржа Помпіду, музею д'Орсе, Національної бібліотеки Франції, Музею цивілізацій Європи та Середземномор'я у м. Марсель, Міжнародної ради музеїв Франції, Луврської школи, Французького комітету з історії мистецтв та інших організацій.

Щосереди (з 9 березня 2022 р.) у Руанському музеї образотворчого мистецтва проходять лекції про українське мистецтво, історію та спадщину України. Ця ж лекція напередодні чи пізніше проходить у Національному інституті історії мистецтв. Кожна подія записується і згодом буде виставлена у вільному доступі, формуючи аудіовізуальну колекцію, яка зробить інформацію про українську спадщину доступною для всієї франкомовної аудиторії. Доповідачами стали

куратори музеїв, історики мистецтва та кіно, письменники, режисери, художники.

Теми лекцій різноманітні: від перших християнських пам'яток історії у Києві, Харківської школи фотографії до українського авангарду та сучасного мистецтва. Цей момент солідарності потрібно максимально використати та просувати наші культурні проекти, бо культура – це завжди те, що залишається після війни. Звичайно, це тривалий процес, тому що росіяни дуже довго використали культуру, щоб завоювати симпатії французів. Однак тепер є шанс і для багатой української спадщини.

Уряд Франції запускає фонд підтримки в розмірі 1 млн євро для біженців з українських художників і професіоналів мистецтва, які були змушені покинути країну після російського вторгнення. Нова схема також буде відкрита для «російських художників-дисидентів», повідомляє міністерство культури Франції.

У повідомленні міністерства йдеться: «Програма екстреного прийому буде фінансувати українських митців і діячів культури та їхні сім'ї протягом трьох місяців за програмою «Пауза», що включає в себе резиденції в мережі громадських закладів міністерства та через Cité internationale des arts (резиденція художника в Парижі)».

Близько 750 000 євро підуть на створення телефонної служби українською та російською мовами у співпраці з організацією Atelier des artistes en exil, яка допомагає художникам у вигнанні. Міністерство також виділить додаткові 300 000 євро на проект, щоб українські студенти могли вступати до коледжів та організацій, підконтрольних Міністерству культури.

Таким чином, з моменту початку російсько-української війни Франція та ФРН погодилися охороняти культурну спадщину України не тільки як свідчення минулого, але також як каталізатор миру та згуртованості в ім'я майбутнього, яке міжнародне співтовариство зобов'язане захищати та зберігати. Співробітництво в галузі культури є стабільною складовою українсько-німецьких та українсько-французьких відносин, найменше схильною до коливань політичної кон'юнктури. Збереження тісних контактів у сфері культури важливо для майбутнього відносин по лінії Україна – ФРН, Україна – Франція.

Михайлов І. С.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО СОЮЗУ США ТА ЯПОНІЇ у XXI ст.

Посилення американсько-японського альянсу безпеки сприятиме безпеці всього регіону. Наприклад, багато азіатських країн, включаючи Філіппіни, В'єтнам і Малайзію, дедалі більше хвилюються через агресивну територіальну експансію Китаю. За словами Роуена, «ситуація в Південно-Китайському морі, де зближуються суверенітет та інтереси нафти та природного газу, створює точку спалаху зі значними політичними наслідками для США, Японії та інших азіатських країн. Тільки американсько-японський альянс безпеки, що діє разом з Асоціацією держав Південно-Східної Азії, може безпечно сприяти довгостроковому розв'язанню».

Американсько-японський альянс безпеки може виступати посередником у триваючих територіальних суперечках між Китаєм та деякими країнами АСЕАН щодо Південно-Китайського моря. Хоча чиновники АСЕАН прагнули мирного вирішення, їхні територіальні конфлікти з Китаєм досі не вирішені. Здається, що АСЕАН не може самостійно впоратися з цим питанням, і тому країни-члени повинні інтернаціоналізувати це питання. АСЕАН особливо прагне до співпраці зі Сполученими Штатами та Японією, оскільки «американсько-японський альянс безпеки може забезпечити більш довгострокове вирішення конфлікту». Південно-Китайське море залишиться нестабільним і схильним до конфліктів, оскільки це другий за завантаженістю міжнародний судноплавний шлях у світі». Тому більш ефективний альянс з питань безпеки сприятиме не лише безпеці Сполучених Штатів і Японії, але й довгостроковій політичній та економічній стабільності країн АСЕАН.

Адміністрація Байдена-Харріс працює над зміцненням відносин японсько-американського союзу із Республікою Кореєю. Сполучені Штати продовжують сприяти розширеному співробітництву США, Японії та Кореї для подолання COVID-19 та боротьби зі зміною клімату, а також активізації тристороннього співробітництва з широкого кола глобальних питань, включаючи денуклеаризацію Північної Кореї. Міцні та ефективні тристоронні відносини між

Сполученими Штатами, РК та Японією мають вирішальне значення для нашої спільної безпеки та інтересів у захисті свободи та демократії, дотриманні прав людини, відстоюванні прав і можливостей жінок, боротьбі зі зміною клімату, сприянні регіональному та глобальному миру, безпеки та верховенства права в Індо-Тихоокеанському регіоні та в усьому світі.

Аби забезпечити довговічність і корисність, американсько-японський альянс потребує більшої рівноваги та розподілу тягаря (де Японія зараз робить занадто мало), а також більшої взаємності в умовах прийняття кризових рішень (де США роблять занадто багато). Це не означає, що Японія повинна піднятися до американського рівня військової участі. Однак вона повинна бути готова проводити морські операції для забезпечення санкцій або свободи судноплавства, мінування на мілководді та розгортати підрозділи невеликого розміру для наземних операцій.

Такий порядок денний навряд чи буде вітатися в Японії та Північно-Східній Азії, якщо він виправдовується переважно традиційними мотивами національних інтересів. Тому це має бути частиною зусиль, спрямованих на більш чітку підтримку військового альянсу з точки зору демократичних принципів і спільних політичних цінностей, а також зосередження збройних сил Японії не лише на стримуванні міждержавного конфлікту, а й на інших місцях, які просувають ліберальні цілі. Такий підхід мав би більше шансів задіяти, а не зустріти опір з боку сильних течій пацифізму та ідеалізму в сучасній японській політиці. Це також могло б надати Японії чітку ідентичність безпеки, більш відповідну сучасності та більш політично стійку, ніж пацифізм після Другої світової війни, оскільки вона розглядає можливість постійного місця в Раді Безпеки ООН (РБ ООН).

Ліберальна філософія майбутнього альянсу дасть інші конкретні переваги. Це могло б допомогти США та Японії підготувати спільні відповіді на гуманітарні трагедії. Це могло б допомогти їм стримувати та розв'язувати внутрішні конфлікти за допомогою миротворчості і, можливо, навіть насильницького запобігання геноциду. З часом така філософія може стати основою для поступового поширення зобов'язань у сфері безпеки на ширшу спільноту націй. Зростання основної спільноти держав-однодумців зменшило б шанси міждержавної війни; це також могло б послабити тиск на розповсюдження ядерної зброї та інші дестабілізуючі заходи, які незалежні національні держави могли б вжити без союзників і не впевнені у власній безпеці.

Ліберальне бачення могло б також дати Японії та США кращий посібник із відносин із Китаєм. Це забезпечить стратегічно надійну основу для політики взаємодії. Не послаблюючи своїх можливостей стримування в найближчій перспективі, обидві країни можуть повідомити Китаю, що, якщо він продовжить еволюціонувати в демократичну державу, яка забезпечує цивільний контроль над збройними силами і погоджується не вирішувати розбіжності силою, вона може і повинна бути частиною регіонального колективно-охоронного договору з ними. Реалізація цього ліберального бачення буде займати багато часу та поступово, тому важливо почати його найближчим часом.

Одним із ключових пріоритетів для Сполучених Штатів і Японії в наступних роках має стати зміцнення регіональних інституцій, зокрема EAS з центром АСЕАН. Оскільки регіон стикається з такими загрозами, як зміна клімату, COVID-19 та кібербезпека – лише потужна багатостороння інституція може сподіватися об'єднати азійські країни для боротьби з ними. Перший крок, який мають зробити Сполучені Штати, – це знову взяти участь у щорічному саміті EAS та Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва. І як дві провідні держави, Сполучені Штати та Японія повинні тісно співпрацювати та з іншими у розробці плану використання EAS 2021 року для оновлення саміту та підвищення його ефективності, в тому числі шляхом розширення повноважень послів АСЕАН та започаткування співпраці у боротьбі з COVID-19 і майбутні пандемії.

Сполучені Штати та Японія повинні працювати разом, щоб підвищити здатність регіональних органів вирішувати спільні проблеми, і вони повинні використовувати ці органи, щоб протистояти занепокоєній поведінці Китаю, а також заохочувати Китай до конструктивного використання багатосторонніх центрів.

В основі регіональних інституцій лежить Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Однак за Трампа відносини США та АСЕАН погіршилися. Посол США в АСЕАН так і не був підтверджений, і Трамп не зміг відвідати саміт Східної Азії (EAS) втретє у 2020 році; у 2019 році більшість лідерів Південно-Східної Азії відповіли на відсутність Трампа, відмовившись від саміту США-АСЕАН, який відбувся (В'єтнам, Лаос і Таїланд були єдиними країнами, які взяли участь у зустрічі зі Сполученими Штатами). Адміністрація також ставилася до більшості країн Південно-Східної Азії як до пішаків у грі проти Китаю та зосереджувала увагу на вузьких інтересах, таких як торговий дефіцит, а не на спільних проблемах

Отже, американсько-японський альянс зобов'язався виконувати різноманітні функції та прагнення, які вимагають гнучкості та потенціал для вирішення різних питань, а також структури та координації для сприяння співпраці – не лише між двома союзниками, але й з іншими партнерами. Якщо альянс хоче ефективно вирішувати широкий спектр проблем безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні, він вимагає регулярної оцінки того, наскільки добре він реалізує свої цілі, наприклад, через Партнерство з конкурентоспроможності та стійкості (CoRe), Глобальне партнерство з цифрового підключення, американсько-японське кліматичне партнерство та численні інші форуми американсько-японської співпраці.

УДК 341.43

Мінаков А. Д.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Дослідження особливостей правового статусу біженців у ЄС як найбільш вразливої категорії осіб, що не можуть належним чином реалізувати свої права в межах конституційних гарантій у державах походження, необхідно проводити з урахуванням того, що у праві ЄС розрізняється декілька інших правових статусів: статус шукача притулку; статус особи, якій надається додатковий захист; статус особи, якій надається тимчасовий захист. У зв'язку із цим важливо дослідити специфіку регулювання правового статусу кожної із представлених категорій осіб, що дасть змогу виявити їхні відмінності.

Одним із найважливіших нормативних актів, в якому визначається специфіка правового статусу біженців, є Директива 2011/95/EU про стандарти для кваліфікації громадян третіх країн або осіб без громадянства як осіб, які потребують міжнародного захисту, уніфікованого статусу біженців, осіб, що потребують додаткового захисту, та про зміст наданого захисту від 13.12.2011 р. (далі – Кваліфікаційна директива або Директива 2011/95/EU). У чинній редакції вона визначає умови надання як статусу біженця, так і додаткового захисту. Її основна мета полягає у тому, щоб, з одного

боку, забезпечити застосування державами-членами єдиних критеріїв при визначенні осіб, які дійсно потребують міжнародного захисту, а з другого – забезпечити таким особам однаковий базовий рівень прав в усіх державах-членах.

Зміст поняття «біженець» розкривається в ст. 2с цієї Директиви, відповідно до якої біженцем може визнаватися громадянин третьої країни, який внаслідок обґрунтованого страху перед переслідуванням за расовою, релігійною, національною ознакою, політичними поглядами або з огляду на членство у певній соціальній групі знаходиться за межами країни громадянства і не може або, внаслідок такого страху, не бажає скористатися захистом цієї країни, або особа без громадянства, яка за межами країни колишнього звичайного місця проживання з тих же причин, як зазначалося, не може або, через такий страх, не бажає повертатися до неї і до якої не застосовується ст. 12 Кваліфікаційної директиви. Зокрема, за ст. 12 Директиви статус біженця в ЄС не надається особам, які підпадають під дію ст. 1С Женевської конвенції 1951 р. щодо захисту або допомоги з боку установ ООН, відмінних від УВКБ ООН, або яким надано громадянство або статус резидента держави-члена ЄС. Крім того, положення про статус біженця не поширюються на особу, щодо якої є обґрунтовані побоювання вважати, що вона вчинила злочин проти миру, військовий злочин або злочин проти людяності, як це визначено в міжнародних актах, укладених з метою вжиття заходів щодо подібних злочинів; вчинила тяжкий злочин неполітичного характеру за межами країни, яка надала притулок, і до того, як вона була допущена до цієї країни як біженець (зокрема, жорстокі діяння); винна у вчиненні дій, які суперечать цілям і принципам ООН, визначеним у преамбулі та статтях 1 і 2 Статуту ООН. Як бачимо, вказане визначення є ідентичним тому, що надане ст. 1А Женевської конвенції 1951 р. При цьому Кваліфікаційна директива, на відміну від Женевської конвенції 1951 р., детально визначає поняття «переслідування», зокрема суб'єктів, що можуть вчиняти акти переслідування (ст. 6), зміст актів переслідування (ст. 9), підстави переслідування (ст. 10).

Отже, у праві ЄС розрізняється декілька правових статусів, що можуть визнаватися за громадянами третіх країн та особами без громадянства як найбільш вразливими категоріями осіб, які не можуть належним чином реалізувати свої права в межах конституційних гарантій у країнах походження:

1) статус шукача притулку; 2) статус біженця; 3) статус особи, якій надається додатковий захист; 4) статус особи, якій надається

тимчасовий захист. Правовий статус кожної із зазначених категорій осіб відрізняється обсягом гарантованих прав і свобод. Найширший комплекс прав у праві ЄС гарантується біженцям. Статус таких осіб є близьким до статусу громадян третіх країн, які на законних підставах перебувають на території ЄС.

УДК 327:930.2]”20”(043.2)

Негрівко О. А.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДЖЕРАЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ МІКРОДЕРЖАВ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ В ХХІ СТОЛІТТІ

Значення мікродержав у світі не варто недооцінювати, хоча і переоцінювати також. Але діяльність окремих із них має важливе значення, інколи потрапляючи у коло міжнародного обговорення. Так, в середині травня Україною та іншими європейськими країнами було не сприйнято а подекуди і засуджено хресну ходу, що відбулася 17 квітня 2022 року у Римі перед Великоднем під головуванням Папи Франциска. Разом хрест несли українка та росіянка, які тривалий час живуть в Італії. Зрозуміло, чому засудили таку подію, бо РФ напала на Україну, російська армія творить безчинства гвалтуючи і вбиваючи українських жінок та дітей, катуючи чоловіків, грабуючи міста та людські будівлі. Про примирення та спільні акції між росіянами та українцями говорити зарано – триває війна. Про ніяку спільну ходу не мала йти мова, бо Україна на міждержавному рівні таке не дозволяла. Але все це набуло велико розголосу, бо наче це була ініціатива самих жінок, особливо в РФ, оскільки вони ще раз зробили сюжет про те, що «Росія та Україна братські народи». Тож отримали нагоду покращити своє інформаційне поле. Теократична монархія Ватикан має великий вплив на багатьох католиків світу, тому така подія набула розголосу та негативного забарвлення. Тож можемо із впевненістю сказати, що деякі мікродержави таки мають певний вплив у світі, і що це варто досліджувати.

Здійснюючи дослідження в даному напрямку, ми виявили за необхідність залучити широке коло джерел, це дозволило зробити об’єктивні висновки й узагальнення, та дати незалежну оцінку впливу мікродержав на міжнародну політику.

Джерельну базу дослідження умовно можна поділити на такі групи: *Офіційні документи, та офіційні сайти уряду*, які висвітлюють принципи та напрямки діяльності мікродержав, затверджують їх легітимність та міжнародний статус. Для зручності мікродержави були поділені по територіальних регіонах, а саме:

Європейський регіон: Кіпр Люксембург Андорра Мальта, Ліхтенштейн, Сан-Марино Монако, Ватикан; Азійський регіон: Бруней, Бахрейн, Сінгапур, Республіка Мальдіви, Абхазія; Африканський регіон: Кабо-Верде, Коморські Острови, Маврикій, Сан-Томе та Принсіпі, Сейшельські острови; Американський регіон: Тринідад и Тобаго, Сент-Люсія, Антигуа и Барбуда, Барбадос, Сент-Винсент и Гренадини, Гренада, Сент-Кітс и Невіс; Регіон Океанії: Самоа, Тонга, Кірібаті, Федеративні Штати Мікронезії, Палау, Маршаллові острови, Тувалу, Науру.

Мікродержави зазвичай мають офіційні сайти на яких надана вся актуальна інформація щодо діяльності, законодавства, соціально-культурних питань, а також міжнародних відносин. Дані сайти мають вагомому значущість для розгляду діяльності мікродержав на міжнародній арені, а також служать засобом для освітлення основних подій, що відбуваються всередині країни. Таким чином формуються основне уявлення про діяльність країни, про внутрішню та зовнішню політику, а так само про плани розвитку, які сповідують ті чи інші мікродержави. Звичайно ж для теми даної роботи насамперед мають документи, які вказують на міжнародну діяльність мікродержав, їх вплив на політику та діяльність інших країн.

Наступну групу джерел складають *офіційні документи міжнародних організацій*. Важливим моментом при розгляді мікродержав є легітимність їх створення та діяльності. Для підтвердження легітимності мікродержави, вона потребує офіційного визнання як чинної країни основними акторами міжнародних відносин. Також на легітимність вказують договори між країнами та мікродержавами, а також їхнє входження до міжнародних організацій. Входження мікродержав до складу ООН, ЄС, Ради Європи, ОБСЄ тощо. Наприклад мікродержава Кіпр, що входить до Ради Європи, ОБСЄ та СОТ. Люксембург є членом НАТО, ОЕСР та ООН. Сан-Марино не входить ні до НАТО, ні до ЄС, але має відкриті кордони з останнім, перебуває з ним у митному союзі та входить до Єврозони з правом емісії євро та карбування власних варіантів монет. Ватикан є постійним спостерігачем при Організації Об'єднаних Націй із 1964 року, співпрацюючи з організацією з 1957 року. У липні 2004 р. права місії Святого Престолу при ООН були розширені. Крім того, з серпня

2008 року Ватикан розпочав співпрацю з Інтерполом на постійній основі. Ватикан як унікальна держава не бере участі у більшості проєктів ЄС, але використовує євро як валюту та випускає власні монети євро. Сінгапур входить до таких міжнародних організацій, як Співдружність націй, ООН, Асоціація держав Південно-Східної Азії (ASEAN), Азіатсько-тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС). Дипломатичні відносини з СРСР (пізніше Росією) встановлені 1968 року.

Серед зазначених джерел найбільш корисними виявилася інформація з сайту міжнародної організації ООН («Small States at the United Nations: Diverse Perspectives, Shared Opportunities»), де було розміщено ґрунтовну аналітичну роботу щодо положення мікрдержав у сучасних міжнародних відносинах. В даній роботі зазначається, що малі держави неймовірно різноманітні: різних розмірів, з різною кількістю населення, економікою, природних ресурсів та ступенем захищеності. В рамках Форуму мікрдержав в ООН, населення країн-членів становить від менш ніж 10000 до більш ніж 10 мільйонів осіб. Неофіційна категорія «мікрдержав» включає в себе деякі з найбільш і найменш розвинених країн світу, багатих ресурсами і бідними на ресурси країни, а також острівні і сухопутні держави. З огляду на це, пріоритети і перспективи мікрдержав можуть бути настільки ж різноманітні, як і їх характеристики. Перспективи малих держав на міжнародній арені є надзвичайно різноманітні, включаючи їх погляди щодо впливу розміру країн та їх світогляду на дипломатію ООН.

Третя група представлена статистичними довідниками. Найбільш практичним у використанні для проведеного дослідження стали данні офіційного інформаційного сервісу «U.S. Department of State «Diplomacy in action», де розміщені фактичні данні про досліджувані мікрдержави Європи та їх співпрацю зі Сполученими Штатами Америки

Отже, можемо констатувати, що незважаючи на те, що не всі документи є рівнозначними за змістом, їх сукупності, інформаційності та насиченості виявилось достатньо для розкриття теми та досягнення зазначеної перед автором мети. Зазначені документи склали деталізовану основу для об'єктивного аналізу зовнішньої політики мікрдержав та їх діяльність на міжнародній арені.

Сірий А. Ю.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ТРАКТУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ КРАЇНАМИ ПІВНІЧНО-СХІДНІЙ АЗІЇ

Співпраця в сфері екології для країн Північно-Східної Азії входить до порядку роботи всіх міжрегіональних заходів – регіон має загальні екологічні проблеми, найбільш складними з яких є забруднення океану і прибережних територій, піщані бурі, кислотні дощі, забруднення дустом, скорочення біорізноманіття та зміна шляхів міграції тварин і птахів. Регіон має загальну екосистему і, отже, її захист повинен забезпечуватися всіма країнами регіону.

У Північно-Східній Азії регіональне екологічне співробітництво визначається суперечливими тенденціями. З одного боку, це спільність екологічних проблем, яка є основою для інтенсивного розвитку дипломатичних механізмів взаємодії. Це підтверджується великою кількістю національних і регіональних екологічних ініціатив і проєктів в регіоні. З іншого боку – істотні відмінності країн за об'єктивними критеріями (рівень розвитку, забезпеченість природними ресурсами, стан внутрішніх екосистем) і суб'єктивними критеріями (ціннісні імперативи, цілі, інтереси та напрямки внутрішньої екологічної політики).

Держави Північно-Східної Азії по-різному визначають екологічну дипломатію. Наприклад, Китай використовує універсальне визначення і виділяє цей вид дипломатії як самостійний, а Японія включає її в так звану «прикордонну дипломатію» (Frontier diplomacy), але окремо виділяє кліматичну дипломатію. Корея дотримується принципів так званої дипломатії «консенсусу» – метою такої дипломатії є залучення суб'єктів дипломатії для впливу на те, що є політично можливим в переговорах і в практиці співпраці. Переговорний процес примиряє суперечливі позиції, щоб досягти результату, який є прийнятним для всіх сторін.

Відповідно, різні визначення екологічної дипломатії диктують різні цілі і методи її реалізації: для Китаю – просування національних інтересів, для Японії – ідея екологічної місії і рішення іміджевих проблем, для Південної Кореї – можливість заявити про себе і, почасти,

залучення в інтеграційні процеси КНДР, для Росії – самопрезентація і можливість участі в обговоренні ключових проблем регіону.

В цілому, для Японії і Республіки Корея, як розвинених країн, рішення регіональних екологічних проблем пов'язано з розвитком нових технологій, створенням нових робочих місць в «зеленому» секторі економіки та розширенням внутрішнього попиту. Тому в екологічній політиці Японії і РК акцент робиться не тільки на раціональному використанні ресурсів, а й на формуванні екологічної свідомості громадян, відповідальних за охорону природи.

Для Китаю вирішення екологічних проблем, пов'язане з великими витратами, може поставити під питання економічне зростання, крім того підвищення економічної ефективності та будівництво «зеленої» економіки можуть привести і до зростання соціальної напруженості. У той же час Китаю близькі ідеї екологічної модернізації і характерно зв'язування екологічних проблем з економічним контекстом.

Це питання досить хворобливе для КНР – в 1972 р Римський клуб опублікував доповідь під назвою «Межі зростання», в якому обговорювалися ідеї «нульового зростання», і в Китаї це сприймалося як посягання на економічний розвиток країни. Поступово в пекінській дипломатії по лінії Південь – Південь з'явилася теза про різну історичну відповідальність розвинених і країн, що розвиваються за глобальні екологічні проблеми. Крім того, загальноновизнаний наступну тезу: не дивлячись на то, що багато екологічних проблем є результатом прискореного економічного розвитку, від них страждають і бідні і багаті країни.

Незважаючи на різні імперативи і цілі екологічного співробітництва, дипломатія в цій області інтенсивно розвивається, вже сформувався політичний і правовий механізм взаємодії.

В даний час в Північно-Східній Азії існує близько десятка великих екологічних організацій, які працюють на регулярній основі і мають реальним вагою в прийнятті рішень в сфері екології. Серед них NEASPEC, NEAC, TEMM (Тристоронній саміт міністрів екології Китаю, Японії і Південної Кореї), AUSEM (Саміт міністрів екології Азії і Європи), MCED (Міністерська конференція по екології та розвитку в АТР), Симпозіум зі співробітництва в галузі екології в США, ANEARG (Асоціація регіональних адміністрацій країн Північно-Східної Азії).

Форум по екології і розвитку в АТР Крім того, країни регіону постійно висувають нові ініціативи та проекти екологічного співробітництва і на міжнародному, і на регіональному рівнях. Країни Північно-Східної Азії чуйно реагують на зміни, що відбуваються і в

світі, і в АТР, і в країнах-сусідах. Наприклад, в грудні 2013 року на тристоронньому екологічному саміті Китаю, Японії і РК, Чен Ен Рок, радник-посланник з економічних питань корейського посольства в Китаї, висунув ініціативу про створення трьома країнами механізму співпраці з протидії зможу.

У 2014 р на форумі в Давосі Японія, Китай і Південна Корея увійшли до групи країн, які висунули «ініціативу по зеленим товарам» – скасування тарифів на ряд товарів, пов'язаних з виробництвом нетрадиційних видів енергії. Проте, не дивлячись на загальні екологічні проблеми і готовність вирішувати їх спільними зусиллями, кожна країна регіону переслідує свої цілі, пропонує своє бачення розвитку міжнародного екологічного співробітництва і пропонує оригінальні проекти. Звернемося до досвіду кожної країни СВА окремо з метою показати їх унікальний ресурс екологічної дипломатії в світі і регіоні.

Отже, країни Північно-Східної Азії, незважаючи на налагоджені зв'язки, культурну спільність і наявність загальних екологічних проблем, по-різному визначають і проводять екологічну дипломатію в регіоні. Взяття державами на себе міжрегіональних екологічних зобов'язань підвищує рівень відповідальності за долю регіону і створює додаткові гарантії дотримання правил, що виходять за національні кордони. це сприяє формування більш ефективної і стійкої моделі розвитку сучасного світу.

УДК 327.7”2018/2020”(481+4-6ЄС)(043.2)

Хоменко К.,

магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЛІТИЧНА СПІВПРАЦЯ НОРВЕГІЇ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ УПРОДОВЖ 2018-2021 рр.

Активна європейська політика була пріоритетом для всіх норвезьких урядів після першого референдуму Норвегії про членство в ЄС у вересні 1972 року. Ключовим було досягнення широкої політичної угоди на національному рівні. Хоча Норвегія не є членом ЄС вона є активним спостерігачем євроінтеграційного процесу. У стратегії уряду щодо співпраці з ЄС на 2018-2021 роки, опублікованій

9 травня 2018 року, підкреслювалося, що Норвегія продовжуватиме брати участь у європейській інтеграції, сприятиме цьому процесу та має намір повною мірою використовувати свої можливості для висловлення своєї думки. Однією з головних ідей цієї стратегії було те, що Норвегія буде проводити європейську політику, яка мала бути не тільки активною, але й ефективною, щоб просувати внутрішньо- та зовнішньополітичні цілі країни, викладені в політичній платформі уряду.

В політичній програмі норвезького уряду зазначалося, що Норвегія проводитиме європейську політику, спрямовану на посилення впливу Норвегії на рішення, що стосуються інтересів країни. Норвегія має стабільний рівень підтримки нинішньої форми асоціації з Європейським Союзом в рамках Спільного європейського простору (СЄП).

Норвегія є однією із чотирьох країн (разом з Ісландією, Ліхтенштейном та Швейцарією), які є частиною Шенгенської зони. Як держава-член Шенгенської угоди Норвегія запрошується на міністерські зустрічі щодо подальшого розвитку співпраці у цій сфері. У прийнятті рішень Норвегія бере участь через змішані комітети, які зустрічаються разом з робочими групами Ради ЄС. Представники Норвегії беруть участь у дискусіях щодо розвитку *acquis* Шенгену, але не мають права голосу. Норвегія також бере участь у роботі ряду суміжних установ, включаючи Європол, Євроюст та Європейське агентство прикордонної та берегової охорони (Frontex). Країна також співпрацює з ЄС з питань надання притулку в межах так званої Дублінської постанови ЄС № 604/ 2013 та є частиною Європейської міграційної мережі, заснованої у 2008 р. рішенням Ради ЄС для надання експертної підтримки питань міграції та надання притулку.

В рамках Угоди про СЄП Норвегія бере участь в неформальних зустрічах на рівні міністрів з таких питань, як: конкурентоспроможність, освіта, культура, довкілля, зайнятість, соціальна політика, охорона здоров'я, споживча політика, енергетика та транспорт. Для підтримки зазначеної політичної участі та досягнення визначених політичних цілей уряд Норвегії виділяє відповідні фінансові ресурси.

Головним фінансовим інструментом європейської політики Норвегії є гранти СЄП. Загальний обсяг коштів, доступних за програмою грантів на період 2014 – 2021 рр., становив 2,8 млрд. євро (близько 26,6 млрд. норвезьких крон). Ці кошти використовуються для підтримки проектів в менш економічно-розвинених державах-членах ЄС у межах двосторонніх угод про співробітництво. Так, ці грантові програми доступні для 13 держав-членів, які вступили в ЄС та СЄП у

2004 р., 2007 р. та 2013 р., а також для Греції та Португалії. Головною метою надання грантової підтримки є вирішення спільних європейських проблем та викликів сьогодення (забруднення навколишнього середовища, боротьба зі зміною клімату, боротьба з міграцією та ін.). За допомогою цих програмних грантів уряд Норвегії реалізує власне бачення безпечної, вільної, економічно сильної та відповідальної Європи.

Уряд також підтримує активну участь Норвегії в Європейському фонді для демократії, який сприяє розвитку демократії в політичних і транзитних країнах Південного і Східного партнерства, а також у деяких країнах Західних Балкан. Важливе місце в стратегії уряду відіграють питання координації європейської політики, оскільки співпраця Норвегії з ЄС охоплює всі сфери політики та зачіпає широке коло норвезьких інтересів та акторів. Щоб сформулювати норвезькі позиції та ефективно просувати норвезькі інтереси, уряд забезпечує координацію на національному рівні, консультується із зацікавленими сторонами та сприяє діалогу зі Стортингом (норвезьким парламентом) щодо європейської політики.

УДК 341.638-044/372(612)(043.2)

Центій О. В.,
магістрант кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МІЖНАРОДНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІВІЙСЬКОЇ КРИЗИ

Незважаючи на всі вищеописані тенденції, Каддафі не переставав використовувати тероризм як спосіб впливу на міжнародній арені. Так, хоча Каддафі і не брав на себе відповідальність за них, але саме він організував одні з найбільших терористичних атак за правління Каддафі. Це вибух 21 1988 року літака «Pan Am 103». Жертвами цього теракту стали 270 людей. Наступним терактом, був вибух літака французької авіакомпанії UTA 19 вересня 1989 році жертвами якого стали 170 осіб, за даними американської розвідки в організації цього теракту були задіяні лівійські спецслужби. Ці теракти зайняли вагомую роль у формуванні так званої «лівійської проблеми».

У відповідь на ці теракти, США запроваджує санкції економічного характеру проти Лівії в січні 1990 року. Також за ініціативи Ради Безпеки ООН, США, Францією та Великою Британією було прийнято спільну декларацію яка мала відношення стосовно «лівійського питання», вона була прийнята 27 листопада 1991 року. Рада Безпеки затвердила дану декларацію присвоївши їй номер 731. Основними вимогами, що були зазначені у цій декларації: видача людей, які були підозрювані в організації терактів, співпраця щодо з'ясування інформацію яка стосується даного злочину, відшкодування моральної компенсації жертвам терактів, відмова від підтримки тероризму.

Дана резолюція стала важливою віхою в історії «лівійської проблеми», оскільки вона юридично оформила перехід від односторонніх спроб її силового вирішення до міжнародно-правового вирішення в рамках ООН, створивши тим самим всі передумови для офіційного закріплення за Лівією статусу держави-вигнанця. Лівія, в свою чергу, не поспішала з виконанням поставлених вимог, вважаючи, що вони суперечать нормам міжнародного права. Каддафі подав заяву в Міжнародний суд в Гаазі, проте йому відмовили в її розгляді.

Європа та США, посилили свої кроки стосовно ще більшої ізоляції лівійського режиму, так за їх ініціативи було створено резолюція №748, яка як посилювала уже існуючі санкції так і вводила, якщо Лівійський лідер не буде виконувати поставлені умови у резолюції 731. Дана резолюція уособлювала в собі комплекс певних санкцій, таких як: повне закриття повітряного сполучення між США та Європою та Лівією, ембарго на постачання літальних апаратів та їх комплектуючих, зупинка постачання зброї та техніки, заборона на проведення західними лідерами технічних консультацій за запитом Лівії, відкликання всіх дипломатичних осіб, відкликання лівійських дипломатів та вислання осіб, які вважаються причетними до організації терактів.

На реалізацію вимог резолюції лідеру Джамахарії було надано два тижні, однак Каддафі і не думав виконувати хоч одну з цих вимог. Продовжуючи ізолювати Лівію, Рада Безпеки ООН затвердила резолюцію №883, яка накладала ще більш жорсткі санкції, а саме арешт Лівійських рахунків в банках західних країн і обмеження нафтопереробного обладнання.

Ряд введених санкцій поставили Лівію, в невідгідне положення. Це призвело до того що інфляція почала зростати з космічною швидкістю, і на початку XXI ст. інфляція становила 20%, а ріст ВВП становив лише 0.8%, а це призвело до повної втрати купівельної спроможності Лівії. Через нестачу комплектуючих для переробки нафто-ресурсів,

Лівія була змушена використовувати чорний ринок як основне джерело для їх придбання. Основний товар, на які Лівійський лідер виділяв гроші, це бензин з-за кордону, і через те що ціни перевищували риночці в 4 рази, це ставило Лівію в ще більш невідгдане становище, через значні фінансові витрати. Це призвело до падіння видобутку нафти. Санкціями західні держави змогли добитися руйнування лівійського економічного достатку.

Каддафі не залишав спроб обійти накладені санкції на його режим. Так, першим кроком Каддафі на його шляху скасування санкцій було звернення Єгипту до Ради Безпеки, надати дозвіл паломникам із Лівії подорожувати в Мекку. США, через великий відсоток критики в їх сторону зі сторони арабського світу, були змушені дати цю згоду. Релігія стала основною зброєю Каддафі за для зняття санкцій зі свого режиму, так Каддафі здійснив інтенсифікацію з приводу контактів з прихильник мусульманської релігії. Такий спосіб ведення політики дав свої плоди дуже швидко, і так за ініціативою Генерального секретаря ОАЕ в 1997 р було закликано країни скасувати санкції проти лідера Джамахарії.

Вже у 1998 році Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію №1192, яка мала на меті такі вимоги: реалізацію умов резолюцій під номером 731, 748 та 883; створення судового процесу в Нідерландах; укладання постанови про зняття всіх санкцій з Лівії, після того як всі підозрювані будуть доставлені до суду в Нідерландах. Це вбачалось як серйозний поступок країн Заходу перед Лівією.

Із прийняттям цих резолюцій, тероризм перестав бути основною формою досягнення цілей для лівійського лідера. Таким чином, почала будуватись нова політика Каддафі, основана на спробах вийти з повної ізоляції. Каддафі було обрано шлях інтеграційної політики, та налагодження дипломатичних відносин. Так він хотів показати всьому світі, що політика агресора залишилась в минулому.

Говорячи про розвиток американсько-лівійського конфлікту ХХІ ст. то слід зауважити про події 11 вересня 2001 року. Одразу після цього трагічного інциденту, лідер Джамахарії висловив стурбованість щодо даного інциденту та засудив людей які мали відношення до організації цього теракту. Також, Каддафі, намагаючись покращити відносини зі Сполученими Штатами, передав данні на всіх поборників терористичного угруповання Аль-Каїди. Мета його дій була досить таки проста, а саме: налагодження відносини з США і зберегти свій режим від впливу на нього радикальних ісламських організацій. Ця політика призвела до того, що США почали зменшувати свої радикальні погляди в сторону Каддафі. Для того щоб покращити ще

більше відносини з США, лідер Лівії у 2003 відмовився від розробки та випробування зброї масового ураження, і погодився на виплату репарацій сім'ям чий рідні постраждали від в ході теракту над Локербі. Після цього під час голосування Ради Безпеки ООН, було прийнято рішення щодо скасування всіх санкцій які були накладені на Лівію.

Однак, не дивлячись на публічні виступи проти відмови у розробці зброї масового знищення, Каддафі все ж не мав наміри відмовлятися від цієї ідеї, так 12 червня 2003 року Лівією було захоплено судно що перевозив обладнання для розробки ядерних зарядів, «BBC China». Оскільки американці вже вели війну в Іраку, Каддафі не міг не усвідомлювати всі ризики, пов'язані з подальшим ухиленням від власних зобов'язань. Після того як було затримано С. Хусейна, Лівія заявила, що, візьме на себе зобов'язання знищити всі елементи зі створення ядерної зброї в Лівії, в які входять, всі балістичні ракети, дальність яких понад 300 км, хімічна зброя. А також Лівія заявила про бажання зробити країни Близького Сходу, без'ядерною зоною. Каддафі цими заявами дав початок створенню абсолютно нового іміджу країни на світовій арені.

Під час аналізу нової економічної та соціальної політики в період правління Каддафі до початку громадянської війни, можна сказати що ідеї висунуті Каддафі в його книзі були не дуже реальними в плані їх реалізації. Його політика націоналізації і налагодження відносин з світовими державами не змогла поліпшити економічну ситуацію в країні. Провал у війні з Чадом та накладання економічних санкцій призвели до того що лівійський лідер переглянув напрямки своєї зовнішню і внутрішню політику і змінив її у протилежному напрямку. Перебуваючи під такими руйнуючими економіку Лівії санкціями, режим правління не зміг вилізти із економічної ями без допомоги Заходу. Лише напрямок свого курсу на лібералізм дозволило вирішити ряд проблем внутрішнього та зовнішнього характеру, ну і не слід забувати про відміну націоналізації, що призвело до зацікавленості західних компаній Лівії як ринку.

ЗМІСТ

Секція

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Шевчук О. В. Механізм колективної безпеки РБ ООН в умовах російсько-української війни.....	1
Тригуб О. П. Інституційне забезпечення публічної дипломатії НАТО.....	3
Хмель А. О. Про причини війни росії проти України в іспанському науковому дискурсі.....	5
Богданова Т. Є. Позиція країн Латинської Америки щодо російської агресії в Україні (за результатами голосування в ГА ООН).....	8
Вовчук Л. А. Китайсько-африканська гуманітарна співпраця як механізм «м'якої сили»	10
Габро І. В. Особливості полемічної переговорної моделі	12
Звездова О. О. Діяльність представників українського шоу-бізнесу на міжнародній арені як складова культурної політики України	15
Лукаш О. І. Індія у трансформації сучасної міжнародної системи безпеки (у контексті російсько-української війни).....	17
Тихоненко І. В. Інструменти реалізації «м'якої сили» республіки Індія у XXI ст.	21
Авдюшкіна І. С. Європейський союз в умовах нових викликів XXI ст.: нелегальна міграція.....	23
Базюк С. С. Особливості безпекової системи каспійського регіону	25
Вакалюк О. С., Звездова О. О. Боротьба з кіберзлочинністю в сучасному світі.....	27
Глебов В. Є. Сценарії розвитку ситуації в Афганістані після захоплення влади в країні «Талібаном» у 2021 році	29
Жидкова А. Є. Публічна дипломатія США в центральній Азії.....	31

Ісаєв Д. С. Джерельна база дослідження питання боротьби із тероризмом у зовнішній політиці Китаю.....	34
Косячевський І. С. Культурна дипломатія Франції та ФРН в умовах російсько-української війни.....	39
Михайлов І. С. Перспективи розвитку військово-політичного союзу США та Японії у XXI ст.	43
Мінаков А. Д. Особливості правового статусу біженців в європейському союзі	46
Негрієнко О. А. Джерельна база дослідження ролі мікродержав в міжнародних відносинах в XXI столітті.....	48
Сірий А. Ю. Особливості трактування екологічної дипломатії країнами північно-східній Азії.....	51
Хоменко К. Політична співпраця Норвегії з Європейським Союзом Упродовж 2018–2021 рр.	53
Центій О. В. Міжнародні санкції як інструмент регулювання лівійської кризи.....	55

Редактор *Н. Лебединцева*.
Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Н. Кардаш*.

Підп. до друку 27.06.2022.
Формат 60x84¹/₁₆.
Гарнітура «Times New Roman».
Ум. друк. арк. 3,72. Обл.-вид. арк. 3,38.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ:

ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2022:

СТРАТЕГІЇ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРЬСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

XVI Міжнародна наукова конференція

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003, Україна

Тел.: 8 (0512) 50–03–32,

8 (0512) 76–55–81,

8 (0512) 76–55–99,

факс: 50–00–69, 50–03–33,

E-mail: avi@chmnu.edu.ua, rector@chmnu.edu.ua

